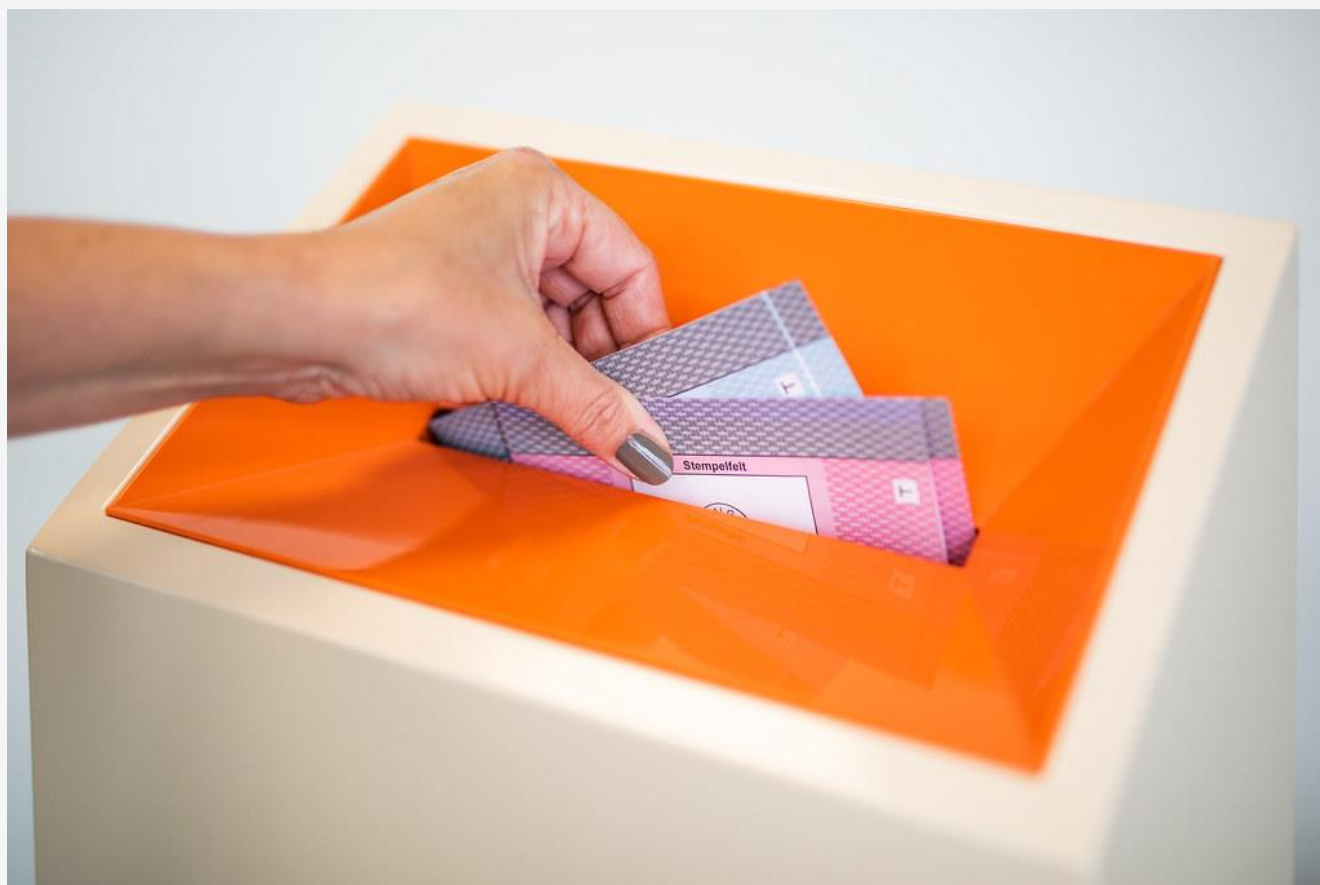

Årsrapport 2019

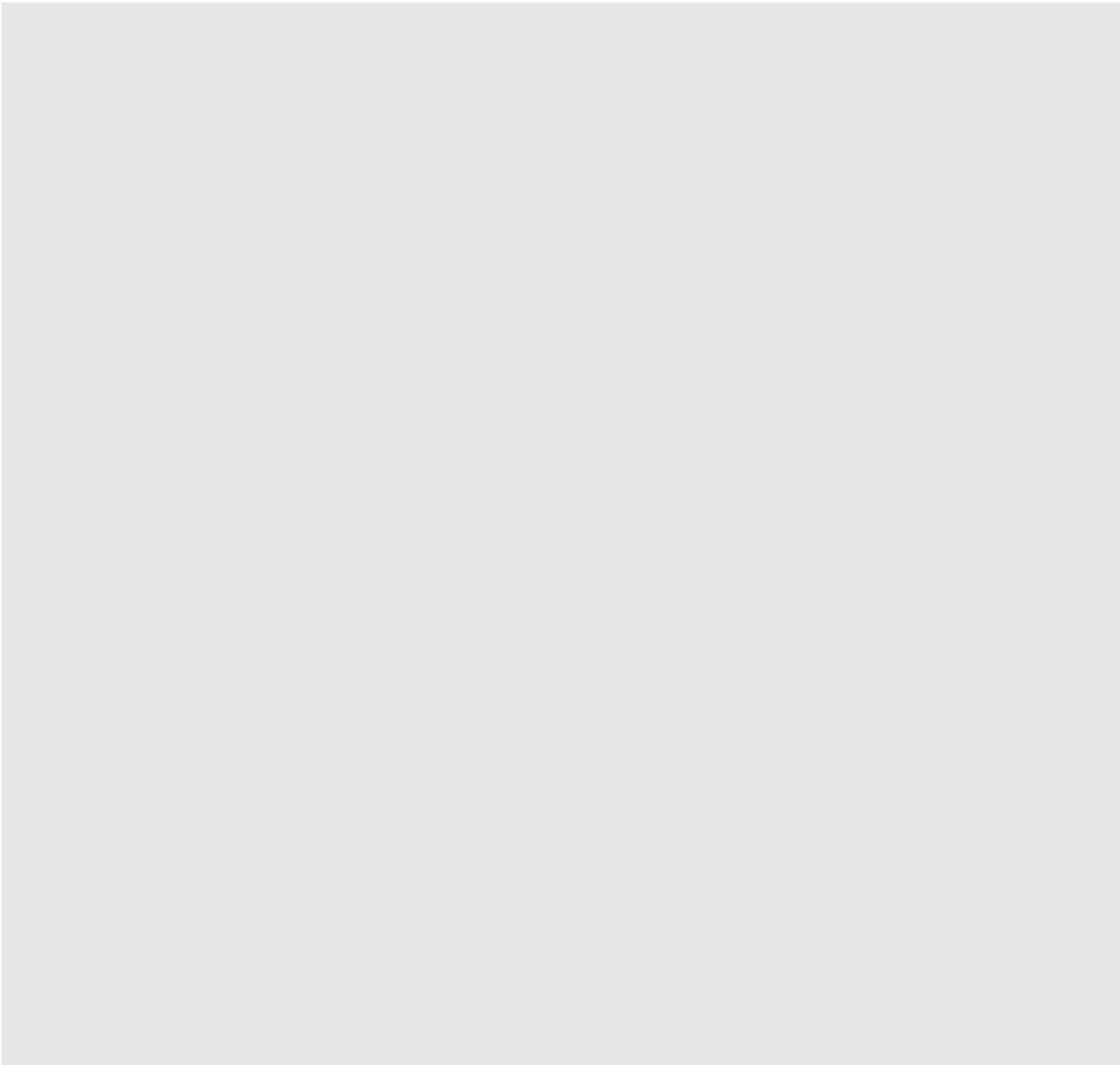
15.03.2020

Innhold

I. Leders beretning	4
II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
III. Årets aktiviteter og resultater	8
IV. Styring og kontroll i virksomheten	23
V. Årsregnskap	27

I. Leders beretning

«Samlet sett er min vurdering at vi har levert godt på oppdraget i 2019 gjennom å bidra til en korrekt og tillitvekkende gjennomføring. Det er fortsatt høy tillit til valg og valggjennomføringen i Norge. Det er også høye forventninger til kontinuerlig videreutvikling av og forbedring i takt med samfunnet for øvrig, både fra velgerne, kommunene, fylkeskommunene, departement og en rekke andre aktører. Både systemstøtten og den praktiske valggjennomføringen i kommunene og fylkeskommunene måtte tilpasses endringer knyttet til ny kommune- og fylkesstruktur.

I lys av nasjonalt og internasjonalt trusselbilde og hendelser knyttet til valg i andre land, ble valggjennomføringen også i 2019 preget av et fokus på sikkerhet og beredskap. Dette har stilt store krav til Valgdirektoratets egen organisasjon og styrket samhandlingen med nasjonale sikkerhetsmyndigheter og andre statlige aktører. Strukturert og god innsats med fokus på proaktiv informasjon og åpenhet har bidratt til å opprettholde høy tillit til valg i befolkningen. Vi har nådd våre mål for året takket være dyktige og engasjerte medarbeidere med stor arbeidskapasitet og innsatsvilje, og et nært og godt samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, nasjonale sikkerhetsmyndigheter og andre viktige samarbeidspartnere.»

Oppdraget i tildelingsbrev og instruks

Aktivitetene i valgåret 2019 har hovedsakelig handlet om tilrettelegging og gjennomføring av kommune- og fylkestingsvalget og valg til lokalstyret i Longyearbyen. Samtidig som vi har videreutviklet organisasjonen med hensyn til både kompetanse og kapasitet. Vårt overordnede

fokus i dette arbeidet var å videreføre og videreutvikle tjenester, rutiner og systemer på en måte som best mulig støtter kommunene og fylkeskommunene samt opprettholder den høye tilliten til valg i befolkningen.

Valggjennomføringen

Gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget har vært intensivt og utfordrende for organisasjonen gjennom hele 2019. Forbedringer, endringer og tilrettelegging av tjenestene knyttet til operativ valggjennomføring ble ivaretatt på en svært tilfredsstillende måte i alle ledd av organisasjonen, og nye utfordringer knyttet endringer i kommune- og fylkesstruktur har blitt løst på en god måte, både systemteknisk og ressursmessig.

Vi har lagt ned betydelige ressurser i videreutvikling og forbedring av støtten til kommunene og fylkeskommunene for å sikre god kompetanse, både faglig og til systemstøtten i valggjennomføringen. Organisasjonen har i 2019 bygget verdifull erfaring som har stor verdi i Valgdirektoratets videre arbeid.

Rekruttering og kompetansebygging

Rekrutteringen i 2019 har i hovedsak vært knyttet til styrking av kapasitet og kompetanse i systemutvikling samt innen anskaffelsesområdet. Det er ingen økning i antall fast ansatte i Valgdirektoratet i 2019.

Ved inngangen til 2020 opplever vi at det er stor etterspørsel etter ressurser innen de fleste fagområder i vår region, noe som skaper utfordringer med å opprettholde ønsket kapasitet og kompetanse. Dette er spesielt gjeldende innen systemutvikling. Valgdirektoratet arbeider aktivt med å sikre nødvendig kapasitet og kompetanse innen alle fagområder, både gjennom rekruttering og innleie av eksterne.

Kompetansebygging har vært høyt prioritert gjennom hele 2019, og har vært en viktig suksessfaktor for vår måloppnåelse. Gjennom omfattende rekruttering ved etablering av Valgdirektoratet etablerte vi en solid basisorganisasjon, og denne har blitt ytterligere styrket i 2019 gjennom målrettet rekruttering innen kritiske kompetanseområder. Organisasjonen er ved inngangen til 2020 godt rustet til å ivareta samfunnsoppdraget, og vår vurdering er at vi har tilstrekkelige rammer og nødvendige ressurser til planlagte aktiviteter i 2020.

Organisasjon og styring

Valgdirektoratets oppdrag stiller store krav til effektiv og god samhandling, både internt og med eksterne parter. Valgdirektoratet har en tradisjonell linjeorganisasjon hvor eierskap og ansvar for virksomhetens tjenester er plassert hos linjelederne. Linjeorganisasjonen er organisert med stabsfunksjoner og fagenheter.

Linjeorganisasjonen har som formål å organisere og styre den løpende driften, sikre ressurser og nødvendig kompetanse for tilrettelegging og videreutvikling av direktoratets tjenester i valg gjennomføringen. Tjenestene organiseres på tvers av linjeorganisasjonen for å sikre faglig, systemrelatert og administrativ kompetanse og kapasitet i tjenesteutvikling og -leveranse.

Styringsmodell og roller og ansvar er beskrevet i virksomhetens styrende dokumenter. Den enkelte medarbeiders rolle(r) varierer i de forskjellige faser av valg gjennomføringen basert på kompetanse og kapasitet.

Sikkerhet og beredskap

På samme måte som i 2017 ble valg gjennomføringen i 2019 preget av et fokus på sikkerhet og beredskap i alle ledd i valg gjennomføringen. Valgdirektoratet har gjennom 2018 og 2019 intensivert arbeidet innen dette feltet, og iverksatt en rekke tiltak for å ivareta sikkerheten gjennom hele valg gjennomføringen. Arbeidet har hatt høyeste prioritet og vår vurdering er at dette har vært et vesentlig bidrag til vårt overordnede mål om å bidra til korrekt og tillitvekkende gjennomføring.

Kommunikasjon

Effektiv og målrettet kommunikasjon er en kritisk suksessfaktor for vår måloppnåelse. Vår rolle i å støtte kommuner og fylkeskommuner i valg gjennomføringen stiller store krav til kommunikasjon med mange målgrupper i mange kanaler. Aktivitetene i 2019 har bestått av omfattende planlagt informasjon til velgerne og kommunikasjon med kommuner og fylkeskommuner i alle faser av valg gjennomføringen.

Vi sendte SMS til alle stemmeberettigede i forkant av valgdagen med påminnelse om å benytte stemmeretten, og sendte brev til velgere med innvandrerbakgrunn med

oppfordring om å delta i demokratiet ved å benytte stemmeretten.

Vi har også gjennomført forsøk med elektronisk utsendelse av valgkort i 18 kommuner, hvor om lag 500 000 velgere mottok sitt valgkort digitalt. Økt digitalisering er et viktig bidrag til målrettet og god kommunikasjon, og evaluering av forsøket vil vise om dette skal videreføres til valget i 2021.

Det er også lagt ned et betydelig arbeid i kontinuerlig videreutvikling og oppdatering av valg.no, som er Valgdirektoratets digitale nettsted med informasjon til velgerne. Effektiv, ryddig og god mediehåndtering samt tett samarbeid og koordinering med eget departement, har vært kritisk for å opprettholde velgernes tillit til valg gjennomføringen.

Mvh.

Bjørn Berg
Direktør
Valgdirektoratet

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Tilknytningsform og departementstilhørighet

Valgdirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Myndighet og ansvarsområde

Valgdirektoratet har det operative ansvaret på statlig nivå for gjennomføringen av stortingsvalg, kommunestyrevalg og fylkestingsvalg samt for direkte valg til kommunedelsutvalg. Valgdirektoratet skal videre bistå Sametinget i forberedelsen og gjennomføringen av sametingsvalg, og bistå Longyearbyen lokalstyre med avviklingen av lokalvalg.

Valgdirektoratet tilbyr i hovedsak opplærings-, veilednings- og kompetansetjenester til de ulike ansvarlige aktørene, i tillegg til et eget elektronisk valgadministrasjonssystem (EVA) med tilhørende systemstøtte for praktisk gjennomføring av valg. Valgdirektoratet utfører også informasjonsarbeid overfor velgere om valg og valgordning gjennom ulike kanaler.

KMD har ansvaret for valgordningen og valgregelverket samt det overordnede statlige ansvaret for valggjennomføringen.

Kommunene og fylkeskommunene har det lokale ansvaret for forberedelse og gjennomføring av valg til kommunestyrer og fylkesting.

Virksomhetens formål

Valgdirektoratet skal bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen gjennom å legge til rette for frie, direkte og hemmelige valg.

Samarbeid med andre

Valgdirektoratet samarbeider med Sametinget om avvikling av sametingsvalg, Longyearbyen lokalstyre om lokalvalg på Svalbard og Oslo kommune om direkte valg til bydelsutvalg.

Valgdirektoratet samarbeider også med Utenriksdepartementet om tilrettelegging og gjennomføring av stemmegivning i utlandet.

Valgdirektoratet skal bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen.

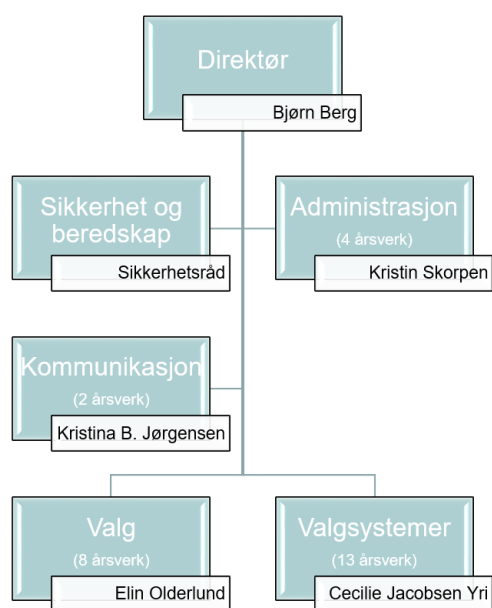

Det er videre et godt samarbeid med Skatteetaten om levering og oppdatering av manntall. Valgdirektoratet har også et tett samarbeid med kommunene og fylkeskommunene i valggjennomføringen.

Valgdirektoratet ble etablert 1. januar 2016, og var fullt operative høsten 2016. Valgdirektoratet er samlokalisert med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) for å dra nytte av fellestjenester og felles rammeavtaler.

Organisasjon og ledelse

Valgdirektoratet er organisert i fire avdelinger. I tillegg er det opprettet et sikkerhetsråd for å koordinere sikkerhets- og beredskapsarbeidet i organisasjonen. Organisasjonen følger en tradisjonell linjestruktur der avdelingene i utgangspunktet har ansvar for egne fagområder. Grunnet Valgdirektoratets tjenesteportefølje er det imidlertid utstrakt samarbeid på tvers av avdelingene, og det benyttes ofte særskilte arbeidsgrupper og prosjekter for å løse de ulike oppgavene. Dette innebærer blant annet at ressurser fra de ulike avdelingene i stor grad benyttes på tvers av de organisatoriske skillelinjene.

Presentasjon av utvalgte hovedtall

	2017	2018	2019
Antall ansatte ¹	30	28	35
Antall avtalte årsverk ²	27	27	29
Antall utførte årsverk ³	26	26	30
Samlet tildeling i mill. kroner	108,2	55,6	115,5
Utnyttelsesgrad ⁴	93 %	84 %	97 %
Sum driftskostnader i mill. kroner ⁵	94,1	46,7	107,3
Lønnsandel av driftskostnader ⁶	25 %	54 %	27 %
Lønnskostnader per årsverk i tusen kroner	856	925	997
Kostnader til eksterne konsulenter i mill. kroner	22,5	8,8	25,6
Kostnader til utvikling, drift og forvaltning av EVA i mill. kroner ⁷	19,1	11,3	17,6
Kostnader til opplæring i mill. kroner ⁸	1,9	0,3	3,6
Kostnader til informasjon til velgerne i mill. kroner ⁹	7,0	2,2	13,4
Kostnader til brukerstøtte og informasjon til kommunene/fylkeskommunene i mill. kroner ¹⁰	5,2	0,6	5,6

¹ Kilde: SSB

² Kilde: SSB

³ Kilde: DFØ

⁴ Samlet forbruk over kap. 578, post 01-29 sammenlignet med tildelt beløp.

⁵ Inkluderer alle kostnader i Valgdirektoratet over kap. 578, post 01.

⁶ Inkluderer lønn til fast og midlertidige ansatte.

⁷ Inkluderer utgifter til utvikling, drift og forvaltning av EVA, herunder utgifter til innleid kompetanse, uten lønn og personalutgifter til egne ansatte.

⁸ Inkluderer Valgdirektoratets kostnader til opplæringen av landets kommuner og fylkeskommuner, uten reiseutgifter til egne ansatte.

⁹ Inkluderer Valgdirektoratets utgifter til informasjonskampanjer, kunngjøringer og annonsering.

¹⁰ Inkluderer utgifter til eksterne konsulenter i brukerstøtte og til utvikling av valgmedarbeiderportalen.no, IT- og telefonisystem og lønn til midlertidig ansatte.

III. Årets aktiviteter og resultater

I kapitlet beskrives virksomhetens mål, aktiviteter og resultater for året etter følgende struktur:

- Beskrivelse av mål
- Rapportering på aktiviteter og resultater
- Oppfølging av gjennomførte evalueringer
- Beskrivelse og rapportering på særskilte oppdrag

I tildelingsbrevet for 2019 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet er Valgdirektoratet gitt i oppdrag å bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valggjennomføringen.

Valgdirektoratets overordnede prioritering for 2019 var å bidra til en korrekt, sikker, åpen og tillitvekkende gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget. Valgdirektoratet ble bedt om å sørge for at innbyggerne i kommuner og fylkeskommuner som er omfattet av grenseendringer som trer i kraft fra 1. januar 2020, skulle kunne velge sine representanter til kommunestyret og fylkestinget i 2019 som om grenseendringene er gjennomført.

Valgdirektoratets overordnede prioritering for 2019 var å bidra til en korrekt, sikker, åpen og tillitvekkende gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Åpenhet om hvordan valg gjennomføres er viktig for å opprettholde befolkningens tillit til demokratiet. Valgdirektoratet ble bedt om å sørge for å ivareta dette, samtidig som det til enhver tid gjeldende trusselbilde skal følges opp ved å gjøre nødvendige sikkerhetstiltak.

Valgdirektoratet ble videre bedt om å bistå kommuner og fylkeskommuner, og legge til rette for at

valggjennomføringen er i samsvar med lovgivningen. Valgdirektoratet ble også bedt om å sørge for at kommunene arbeider med å sikre tilgjengelighet for alle velgere både inne i og utenfor valglokalet, blant annet ved at kommunene fortsatt kan anskaffe universelt utformet valgutstyr. Velgerens behov skulle stå i sentrum for oppgaveløsningen.

Mål 1: Korrekt og sikker valggjennomføring med tillit i befolkningen

«Avviklinen av valg i Norge har høy tillit i befolkningen. For å opprettholde den høye tilliten, er det viktig at kommunene får god støtte og opplæring, og at valgadministrasjonssystemet EVA er brukervennlig, sikkert og i samsvar med regelverket.»

Gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg

Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 ble gjennomført mandag 9. september. I flere kommuner var valglokalene også åpne søndag 8. september.

Hovedaktiviteten for Valgdirektoratet i valgåret har vært å gjennomføre kommunestyre- og fylkestingsvalget i samsvar med lovgivning og i tråd med de strukturelle endringer som følger av kommune- og regionreformen. Dette betyr at kommunestyre- og fylkestingsvalget er gjennomført som om reformens endringer allerede har trådt i kraft. Velgerne har

derfor avlagt stemme til kommunestyre i nye kommuner og fylkesting i nye fylker i de tilfeller der reformen har medført endringer i geografiske grenser.

For Valgdirektoratet har dette medført et vedvarende arbeid gjennom 2018 og store deler av 2019 for å tilrettelegge EVA for ny valggeografi. I tillegg er det gjort endringer i enkelte deler av systemets brukergrensesnitt på bakgrunn av tilbakemeldinger fra systemets brukere i evalueringen av stortingsvalget 2017 og gjennom brukergruppeaktivitet i 2018.

Hovedaktiviteten for Valgdirektoratet i valgåret har vært å gjennomføre kommunestyre- og fylkestingsvalget i samsvar med lovgivning og i tråd med de strukturelle endringer som følger av kommune- og regionreformen.

Valgdirektoratet har også i 2019 gjennomført et omfattende opplæringsprogram for kommunene og fylkeskommunene, og det er lansert et nytt e-læringstilbud som kommunene kan benytte i sin opplæring av valgmedarbeidere.

Støtteverktøyet valgmedarbeiderportalen.no, som primært er rettet mot kommunene og fylkeskommunene, er i 2019 relansert med ny teknisk løsning, ny visuell profil og ny tematisk oppbygning.

Styringsparametere

I tildelingsbrevet for 2019 er det under mål 1 oppført følgende styringsparametere:

- Antall klager på feil eller mangler i EVA, opplæring eller brukerstøtte
- Kommunenes brukertilfredshet med EVA, Valgdirektoratets opplæring, brukerstøtte, veiledning og informasjon målt gjennom brukerundersøkelse
- Antall kommuner som har mottatt opplæring
- Antall årsverk brukt til tjenesteleveranser i valggjennomføringen
- Eksterne ressurser brukt til tjenesteleveranser i valggjennomføringen

Systemstøtte

EVA er det elektroniske valgadministrasjonssystemet som Valgdirektoratet tilbyr kommunene, fylkeskommunene, sametinget og lokalstyret i Longyearbyen som et praktisk redskap i valggjennomføringen. Samtlige kommuner og fylkeskommuner benytter hele eller deler av EVA-systemet i valggjennomføringen. EVA er et støttesystem, og erstatter ikke valgstyrenes ansvar for å påse at valg gjennomføres i tråd med regelverket.

For å forenkle og systematisere det praktiske arbeidet for valgmedarbeiderne i valggjennomføringen, er EVA-

porteføljen bygget opp med tre hovedapplikasjoner: EVA Admin, EVA Skanning og EVA resultat.

Nesten samtlige kommuner og fylkeskommuner oppgir at EVA fungerte uten nevneverdige problemer ved gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget.

EVA Admin er hovedapplikasjonen i systemet for valggjennomføring. Alle grunnlagsdataene som skal til for å gjennomføre valg registreres i EVA Admin, som kommunenes valgkretser, partienes listeforslag og manntallet. Her blir også stemmegivningene, og opptellingen av disse, registrert.

EVA Skanning benyttes for å styre maskinell opptelling av stemmesedler med bistand fra underapplikasjonene EVA Skann, EVA Jobbstyring, EVA Verifiser og EVA Stikkprøve. De kommuner som foretar manuell opptelling, benytter ikke EVA Skanning.

EVA Resultat utarbeider valgprognoser og valgresultater fortløpende på bakgrunn av overførte data fra EVA Admin. Applikasjonen gir grunnlaget for resultatene som vises på valgresultat.no og i mediene etter hvert som opptellinger registreres.

Evalueringen i etterkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget viser at brukerne av EVA overordnet er svært fornøyd med valgadministrasjonssystemet. Nesten samtlige kommuner og fylkeskommuner oppgir at EVA fungerte uten nevneverdige problemer ved gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Videreutvikling av EVA i 2019

EVA Admin

Videreutviklingen av EVA Admin var mot kommunestyre- og fylkestingsvalget primært knyttet til endringer i brukergrensesnittet i løsning for registrering og prøving av stemmegivninger i konvolutt. Det ble blant annet etablert en tydeligere faseinndeling som hindrer bruker fra å registrere stemmer etter gitte frister fastsatt i lovverk. I tillegg ble det gjort mindre justeringer i funksjonaliteten for innlegging av grunnlagsdata.

EVA Skanning

Til kommunestyre- og fylkestingsvalget ble det i EVA Skanning implementert en egenutviklet programvare for tolkning av stemmesedler ved maskinell opptelling. Valgdirektoratets egenutviklede tolkningsmotor erstattet eksisterende, men snarlig utdatert, programvare.

EVA Skanning fikk også ny funksjonalitet for gjennomføring av stikkprøver av de maskinelt opptalte stemmesedlene, som

et ytterligere sikkerhetstiltak for å kunne avdekke eventuelle systematiske avvik.

EVA Skanning gikk i produksjon 1. juni 2019, men det ble oppdaget flere feil og mangler som krevde både ny installasjon av applikasjonen samt endrede innstillinger på skannere. Dette medførte en del ekstraarbeid i forberedelsesfasen for kommuner og fylkeskommuner. Valgdirektoratet har på bakgrunn av erfaringene identifisert flere tiltak frem til neste valg for å motvirke lignende situasjoner.

EVA Resultat

Løsningen for overføring av resultater og prognoser til valgresultat.no fungerte som planlagt på valgdagen og i perioden etter. Prognose på landsnivå var klar om lag en time før fristen kl. 21, og egne prognoser for de fire største byene ble publisert utover kvelden.

Kommunereformen gjorde at antallet kommuner ble redusert fra 428 ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2015 til 356 ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. I tillegg er det foretatt en rekke grensejusteringer i hele perioden fra 2015 frem til i dag. Som en følge av dette, har et stort antall kommuner også gjort endringer i valgkretsene sine.

I tillegg til dette er andelen som forhåndsstemmer økende, og forhåndsstemmer lar seg ikke fordele på krets. I sum gjør dette at sammenligning av valgresultater på kretsnivå mellom 2015 og 2019 er misvisende. På grunn av dette valgte Valgdirektoratet, i samråd med Statistisk sentralbyrå, å ikke vise endringer på kretsnivå fra forrige valg på valgresultat.no.

Test av EVA-porteføljen

Hele porteføljen av EVA-applikasjoner har vært grundig testet gjennom ulike aktiviteter i 2019. I tilknytning til ordinær videreutvikling av systemet, har det vært etablert et omfattende kontinuerlig testregime. Som en viktig del av testregimet, ble alle tre applikasjonene testet gjennom aktiv bruk både på opplæringsksamlinger med kommunene og fylkeskommunene, og ved to prøvevalg i Valgdirektoratets regi.

Det ble på bestilling fra Valgdirektoratet gjennomført eksterne koderevisjoner og inntrengningstester av EVA-porteføljen. Alle vesentlige avdekkede sårbarheter ble rettet før applikasjonene gikk i produksjon til kommunestyre- og fylkestingsvalget. Valgdirektoratet har utarbeidet planer for å rette resterende sårbarheter før produksjon i 2021.

Det er ikke mottatt formelle klager fra systemets brukere på feil eller mangler i EVA i forbindelse med valggjennomføringen i 2019. Det er imidlertid mottatt flere forslag fra brukerne om forbedringer av innhold og brukervennlighet, gjennom kanaler som brukerstøtteapparatet, eksterne evalueringer og andre henvendelser. De ulike forslagene vil vurderes inn mot fremtidige valg.

Systemdokumentasjon og kildekode

I forbindelse med produksjonssetting av de ulike EVA-applikasjonene, ble systemdokumentasjon publisert sammen med kildekode på valg.no. Den første av disse publiseringene var EVA Admin, som gikk i produksjon januar 2019. Samtidig ble kildekode til de tilsvarende applikasjonene fra 2017 publisert.

Gjennom våren 2019 publiserte Valgdirektoratet systemdokumentasjonen og kildekode til de ulike EVA-applikasjonene.

I tillegg ble rapporten fra revisjonen av EVA-porteføljen, som Valgdirektoratet bestilte i forbindelse med forberedelsene før produksjonssetting, også publisert på valg.no.

Drift

I valgåret 2019 har det vært et særskilt fokus på drift av EVA i produksjon. Det ble inngått eksterne avtaler knyttet til ekstra beredskap i forbindelse med valgdagene.

Det har også vært fokus på tilpasning av driftstjenestens overvåkingsverktøy, som ble benyttet til kontroll av produksjonsmiljøet for å sikre tilstrekkelig systemkapasitet og nødvendig systemintegritet.

Kommune- og regionreform

Kommune- og regionreformen har medført at fra og med 1. januar 2020 er antallet kommuner redusert fra 422 til 356, og antallet fylkeskommuner redusert fra 19 til 11. Kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019 ble derfor gjennomført som om de strukturelle endringene allerede var fullført. Dette medførte at valggeografien i EVA måtte gjennomgå vesentlige endringer og oppdateringer i tråd med reformene, sammenlignet med forrige kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2015.

Valgdirektoratet har gjennom 2018 og 2019 jobbet systematisk i samarbeid med Kartverket og Skatteetaten med avklaringer rundt endrede geografiske grenser, justeringer av valgkretser og manntallsproduksjon for å forberede EVA med ny valggeografi. Systemet har gjennomgått store oppdateringer og endringer i prosessen, og har blitt grundig testet for å sikre en optimal valggjennomføring.

Valgdirektoratet har gjennom 2018 og 2019 jobbet systematisk i samarbeid med Kartverket og Skatteetaten med avklaringer rundt endrede geografiske grenser, justeringer av valgkretser og

Valgdirektoratet har gjennom 2019 deltatt i Samordningsforum for kommune- og regionreformen i regi av Kartverket. Forumet er en samling av statlige etater som berøres på ulike måter av kommune- og regionreformen. Formålet er dialog, samarbeid og kompetansedeling knyttet til ulike utfordringer som følge av reformen.

Valg til lokalstyret i Longyearbyen

Valgdirektoratet bistår ved valg til lokalstyre i Longyearbyen på Svalbard gjennom tilrettelegging for bruk av EVA i valggjennomføringen og øvrig koordinering for produksjon av manntall og valgmaterieell. Justis- og beredskapsdepartementets forskrift om lokalstyrevalg i Longyearbyen regulerer gjennomføringen av valget.

Valgdag for lokalstyrevalget var søndag 6. oktober og mandag 7. oktober 2019, med mulighet for forhåndsstemmegivning fra og med mandag 16. september til og med fredag 4. oktober. Det var manntallsført 1827 stemmeberettigede ved lokalstyrevalget i 2019. Valgdirektoratet hadde løpende dialog med valgansvarlige i Longyearbyen i både forberedelsene, gjennomføring og etterkant av valget, og valget ble fullført uten problemer.

Valg til kommunedelsutvalg/valg til bydelsutvalg i Oslo kommune

I 2018 sendte Valgdirektoratet ut et brev for å kartlegge om det var kommuner som ønsket å benytte EVA til direkte valg til kommunedelsutvalg i 2019. Det var et fåtall kommuner som svarte, og kun et par som var positive til å benytte EVA på sikt. Det ble dermed ikke gjort ytterligere arbeid for å tilby EVA ved direkte valg til kommunedelsutvalg ved valget i 2019. Valgdirektoratet skal i 2020 iverksette et arbeid med å kartlegge behovet for EVA ved direkte valg til kommunedelsutvalg.

Oslo kommune benytter EVA til valg til bydelsutvalg. Tilpasninger til dette ble gjort i 2018, slik at de kunne ta EVA i bruk ved valget i 2019.

Kompetanse

Kompetansetjenesten skal sørge for at Valgdirektoratets målgrupper får økt kompetanse i sine roller. Målsettingen for tjenesten er å sikre en korrekt og sikker valggjennomføring med tillit i befolkningen.

Tjenesten består av tre hovedprodukter som bygger på hverandre og utgjør en helhetlig tjeneste. Gjennom opplæring gis målgruppen grunnleggende informasjon om valg i særskilte opplæringsaktiviteter, og med kvalitetssystem tilgjengeliggjøres utdypende informasjon om rutiner og veiledninger for valggjennomføringen på

valgmedarbeiderportalen.no. I tillegg tilbys det veiledning per telefon og e-post på spesifikke spørsmål relatert til regelverk, rutiner og system gjennom en egen brukerstøttetjeneste.

Utvikling av kompetansetjenesten og de underliggende produktene skjer alltid med utgangspunkt i brukerens behov og overordnede strategiske føringer.

Valgdirektoratet ser nå samlet på evalueringer og erfaringer i planleggingen av tjenesteutviklingen. I løpet av 2020 skal prioriterte tiltak innen hvert produkt forankres i en utvalgt brukergruppe.

Opplæring

Aktivitetene knyttet til opplæring av kommuner og fylkeskommuner ble avsluttet i andre kvartal 2019. Det ble gjennomført fire opplæringsksamlinger, og alle samlinger hadde et webinaralternativ for de kommuner og fylkeskommuner som ikke hadde anledning til å delta på samlingene. I alt var det kun tre kommuner som ikke deltok på noen av opplæringsksamlingene eller webinarene som Valgdirektoratet tilbød. De tre kommunene deltok imidlertid på gjennomføringen av prøvevalget, og ble også fulgt opp med direktekontakt.

---

*E-læringskurs for valgmedarbeidere
ble godt mottatt av kommunene.*

E-læringskurs rettet mot valgmedarbeidere i kommunene var et nytt tilbud i 2019. Det ble registrert 1925 personer som gjennomførte kurset. Totalt var summen mest sannsynlig høyere, da det også var mulig å gjennomføre deler av kurset uten at dette ble registrert. Evalueringer viser at kommunene er vært fornøyd med kursene, og at de ønsker flere kurs av denne typen i fremtiden.

Brukerstøtte

Brukerstøtten var bemannet med 12 midlertidige ansatte fra 2. januar 2019. Brukerstøttekonsulentene fikk nødvendig opplæring, og arbeidet i turnus helt frem til etter valget. Det ble ansatt en teamleder for brukerstøtten i andre halvdel av 2018 med et særskilt ansvar for rekruttering, ledelse av brukerstøtten og ivaretagelse av rutiner for kvalitetssikring. Evaluering av tjenesten viser at kommuner og fylkeskommuner var svært fornøyd med brukerstøtten i hele valggjennomføringen.

---

*Valgdirektoratet opplevde en økning på
54 prosent i antall henvendelser fra
både kommuner, fylkeskommuner og
velgere ved kommunestyre- og
fylkestingsvalget sammenlignet med
stortingsvalget i 2017.*

Valgdirektoratet opplevde en økning på 54 prosent i antall henvendelser fra både kommuner, fylkeskommuner og velgere ved kommunestyre- og fylkestingsvalget sammenlignet med stortingsvalget i 2017. Spesielt var det i ukene før kommunestyre- og fylkestingsvalget mange henvendelser fra velgere med spørsmål knyttet til Valgdirektoratets utsendelse av valgkort, SMS og brev med påminnelser om valget. Til tross for økt pågang svarte brukerstøtten på nær samtlige henvendelser.

Kvalitetssystem

Nettressursen valgmedarbeiderportalen.no er kvalitetssystemet for kommunene og fylkeskommunene i valg gjennomføringen, og var tilgjengelig for brukerne gjennom hele valg gjennomføringsperioden. Nettportalen veileder brukerne gjennom alle steg i prosessen i valg gjennomføringen. Prosedyrer, brukerveiledninger og temabeskrivelser ble kvalitetssikret og oppdatert i forkant av gjennomføringsperioden. I tillegg ble det produsert nytt innhold på områdene opplæring, viktig informasjon, veiledere og sikkerhet.

Valgdirektoratet har i 2019 jobbet med etablering av ny portalløsning til stortingsvalget i 2021. Portalens innhold og funksjonalitet ble forankret hos kommunene og fylkeskommunene gjennom arbeidet som foregikk i Valgdirektoratets brukergruppe i 2019, og gjennom en behovskartlegging blant deltakerne på opplæringssamlingene.

Prøvevalg

Valgdirektoratet gjennomførte to prøvevalg i 2019. I juli var det prøvevalg for kommuner som teller manuelt, og i august var det prøvevalg for kommuner og fylkeskommuner som teller maskinelt. Deltakelsen var svært høy ved begge prøvevalg, og brukerstøtten og Valgdirektoratets øvrige tjenester fikk en god generalprøve før valguken. De få kommunene som ikke deltok, ble kontaktet direkte og fulgt opp av brukerstøtten.

Deltakelsen var svært høy ved begge prøvevalg, og brukerstøtten og Valgdirektoratets øvrige tjenester fikk en god generalprøve før valguken.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under mål 1 i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 1

«Direktoratet skal utarbeide en egen risiko- og sårbarhetsanalyse knyttet til gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Valgdirektoratet skal i tillegg etablere en krise- og beredskapsplan knyttet til gjennomføringen av valget. Direktoratet skal involvere departementet i arbeidet. Risiko- og sårbarhetsanalysen vil gjennomgås på etatsstyringsmøte 1 i 2019, og vil være et sentralt punkt i statusmøtene fram mot valget. Direktoratet skal rapportere eventuelle endringer i risiko- og sårbarhetsanalysen i kvartalsrapportene.»

Valgdirektoratet utarbeidet en egen risiko- og sårbarhetsanalyse knyttet til gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. Valgdirektoratet utarbeidet også en krise- og beredskapsplan knyttet til gjennomføringen av valget. Risiko- og sårbarhetsanalysen ble gjennomgått på etatsstyringsmøte 1, og ble tatt inn videre som en sentral del av de månedlige statusmøtene for valg gjennomføringen.

Oppdrag 2

«Det skal gjennomføres inntrengningstester i EVA. Eventuelle funn skal følges opp i samarbeid med departementet. Resultatet av disse testene skal rapporteres i eget møte innen 15. mai.»

Inntrengningstester i EVA-porteføljen ble igangsatt 1. mars og foregikk frem til 31. mai 2019. Sluttrapport ble oversendt Kommunal- og moderniseringsdepartementet 4. juli, og alle vesentlige avdekkede sårbarheter ble rettet før valg gjennomføringen.

Mål 2: Velgerne har nødvendig informasjon om valg

«Informasjonsbehovet er stort i forbindelse med valg. Direktoratet skal sørge for nødvendig, tilgjengelig og forståelig informasjon. Alle velgere skal få informasjon om hvor og hvordan man kan stemme. Dette er en viktig forutsetning for høy valgdeltakelse.»

Gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg

Hovedoppgaven i 2019 var å gi alle velgere nødvendig informasjon om kommunestyre- og fylkestingsvalget. Det var 4,2 mill. stemmeberettigede som skulle få informasjon på en enkel og forståelig måte i ulike kommunikasjonskanaler om når, hvor og hvordan de stemmer.

Tidligstemmegivning og forhåndsstemmegivning utenriks startet 1. juli, og dermed økte også informasjonsbehovet blant velgerne. I tillegg økte antallet henvendelser fra både media og velgere videre fram mot valgdagen. Etter forhåndsstemmegivningens oppstart 12. august økte antallet henvendelser ytterligere.

Oppmerksomhetsmålinger, resultater i evalueringsarbeidet og antall treff på Valgdirektoratets nettsider viser at mange velgere har mottatt informasjonen som ble formidlet.

Informasjon til velgerne om hvordan og hvor det var mulig å forhåndsstemme ble formidlet i mange kanaler og med stor bredde, deriblant gjennom kunngjøringer i papiraviser og nettaviser, publiseringer på valg.no, publiseringer i sosiale medier og informasjon på valgkortet.

Oppmerksomhetsmålinger, resultater i evalueringsarbeidet og antall treff på Valgdirektoratets nettsider viser at mange velgere har mottatt informasjonen som ble formidlet. Dette kan ha vært en medvirkende årsak til den økte valgdeltakelsen ved kommunestyre- og fylkestingsvalg fra 60,2 prosent i 2015 til 64,7 prosent i 2019.

Styringsparametere

I tildelingsbrevet for 2019 er det under mål 2 oppført følgende styringsparametere:

- Antall brukere av ulike informasjonstiltak rettet mot velgere.
- Antall besøkende på valg.no.
- Antall besøkende på valgresultat.no.
- Antall personer tilskuddsordningen når ut til.

Kommunikasjonstiltak for kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019

Første halvdel av 2019 handlet om å kartlegge og utarbeide kommunikasjonsstiltak, finne riktig plattform, justere budskap og lage selve innholdet i tiltakene. Nye visuelle elementer ble

tatt i bruk, og brukerreisen ble forsterket med flere digitale produkter, ny visuell fortellerstil og med nye fotoillustrasjoner.

Mesteparten av valgmateriellet produsert for kommunene ble også tilgjengeliggjort for blant annet interesseorganisasjoner for viderefremming. I tillegg ble det produsert annet informasjonsmaterieell som også ble viderefremmet til de ulike aktørene. Dette var særlig informasjonsfilmer om tilgjengelighet i valglokaler og informasjonsplakater til bruk på digitale plattformer. Mye av materiellet ble også oversatt til flere språk.

Valgdirektoratet fikk gjennomført en oppmerksomhetsmåling i etterkant av valget, som viser hvorvidt informasjonstiltakene har truffet velgerne. Målingen viser at mer enn 80 prosent av de stemmeberettigede i Norge har sett informasjonstiltak fra Valgdirektoratet.

valg.no

Nettsiden valg.no er hovedkanalen for informasjon til alle interessenter og særlig velgere. Her ligger all informasjon om hvordan man kan stemme, hvordan valgordningen fungerer og hva som gjaldt for valget i 2019. I forkant av valget utviklet Valgdirektoratet et nytt element på forsiden til valg.no, hvor den viktigste informasjonen for å avgi sin stemme ble fremhevet. Det vil si informasjon om stemmerett, hvor og når det er mulig å stemme, hvordan man stemmer samt mulighetene til å få hjelp til å stemme.

Statistikken viser at antall unike brukere på valg.no i forhåndsstemmeperioden fra 12. august til og med siste fredag før valgdagen var i overkant av 625 000.

I forkant av valget utviklet Valgdirektoratet et nytt element på forsiden til valg.no, hvor den viktigste informasjonen for å avgi sin stemme ble fremhevet.

Lørdag og søndag før valgdagen viser statistikken at nettsiden hadde besøk av 218 000 unike brukere. På valgdagen 9. september var om lag 317 000 unike brukere innom nettsiden. Dette viser at informasjonsbehovet blant velgerne stiger betraktelig fram til og med valgdagen.

Verdt å merke seg er at 4. september hadde nettsiden besøk av om lag 119 000 unike brukere. Dette var dagen da alle stemmeberettigede fikk tilsendt en SMS med påminnelse om valget.

valgresultat.no

Prognoser og valgresultater ble formidlet som planlagt på valgresultat.no fra og med kl. 21 på valgdagen. Medier som hadde inngått avtale med Valgdirektoratet fikk tilgang til

prognosen fra og med kl. 19.30 mot at de forpliktet seg til å overholde sperrefristen kl. 21.00.

I forkant av valget ble valgresultat.no videreutviklet for å gi brukerne mer informasjon og et mer intuitivt brukergrensesnitt. Siden gjennomgikk også noen nødvendige endringer for å håndtere kommune- og regionreformene. Statistikken viser at nettsiden hadde om lag 89 000 unike brukere i løpet av valgdagen. Dagen med flest besøkende var 10. september, med 128 000 unike brukere. I løpet av hele september 2019, benyttet om lag 240 000 unike brukere valgresultat.no.

valglokaler.no

I forkant av valget ba Valgdirektoratet alle kommunene om å fylle inn åpningstider for sine forhåndsstemmelokaler i et fastsatt skjema. Dette gjorde det mulig å vise denne informasjonen på valglokaler.no på en enkel og sikker måte.

Åpningstidene til alle valglokalene i forhåndsstemmeperioden og på valgdagen(e) var tilgjengelig på valglokaler.no i 2019.

Det ble allikevel nødvendig med flere oppdateringer av informasjonen for å rette feil både i forkant og under forhåndsstemmegivningsperioden. Det ble oppdaget enkelte tilfeller av feil åpningstider på siste dag i forhåndsstemmeperioden. Skjemaet forenklet og effektiviserte prosessen med feilretting.

Informasjonstiltak og kampanjer

Valgdirektoratet gjennomførte en målrettet informasjonskampanje om muligheten til å forhåndsstemme i samarbeid med et eksternt kommunikasjonsbyrå. Kampanjen startet i begynnelsen av august, men da kun som annonser i sosiale medier rettet mot velgere i utlandet.

Kampanjen ble utvidet med plakater i bybildet i flere større byer ved oppstart av forhåndsstemmeperioden 12. august. Siste helgen før valgdagen ble kampanjens innhold endret fra informasjon om forhåndsstemmegivning til informasjon om valgtingsstemmegivning.

Kampanjen inneholdt også spissede budskap til enkelte målgrupper, og hadde segmentert annonsering på sosiale medier og visse nettsider. Dette var rettet mot unge velgere, velgere med innvandrerbakgrunn og velgere med behov for tilrettelagt informasjon.

Videokampanjen ble vist 17 millioner ganger på Facebook og Instagram, og 8,9 millioner ganger på Snapchat, fordelt på henholdsvis 1,9 og millioner og 488 000 unike brukere. Det er anslått at kampanjen nådde 95 prosent av de mellom 18 og 25 år.

Valgkort

I 2019 gjennomførte Valgdirektoratet et forsøk i 18 kommuner med elektronisk utsendelse av valgkort. Målet var å se på nye måter å sende valgkortet på for å gjøre det lettere for velgerne å bruke valgkortet. I tillegg fører digitale valgkort til mindre bruk av papir og reduksjon av kostnader.

Det ble sendt ut 526 658 valgkort elektronisk, og 3 625 659 valgkort på papir.

Både elektroniske valgkort og valgkort på papir ble distribuert etter planen. Velgerne mottok valgkortet i god tid før ordinær forhåndsstemmegivning startet 12. august. Det ble sendt ut 526 658 valgkort elektronisk, og 3 625 659 valgkort på papir. Valgkort på papir ble sendt til alle velgere som ikke var omfattet av forsøket, og som var registrert i reservasjonsregisteret med at de ikke ønsker elektronisk kommunikasjon med det offentlige.

Valgmateriell

Valgdirektoratet har tilrettelagt for at kommunene kan bestille nødvendig valgmateriell til bruk i stemmegivningsfasen gjennom samarbeid med leverandører på design og utforming, trykking og distribusjon levert valgmateriell som omfatter blant annet konvolutter, avkryssingsstemmesedler med punktstift o.l.

Avvik som har dukket opp knyttet til utforming, produksjon og distribusjon av valgmateriell har blitt håndtert fortløpende uten kjente konsekvenser for valg gjennomføringen. For øvrig har Valgdirektoratet notert seg at det har vært en betydelig nedgang i antall etterbestillinger sammenlignet med forrige valg. Dette kan skyldes at kommunene har vært nøyaktige i sine beregninger rundt forventet behov, men også at Valgdirektoratet la ned mye arbeid med forbedringer av rutiner og bestillingskjema opp mot kommunene.

Tilskudd til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019

Valgdirektoratet forvalter en tilskuddsordning til informasjonstiltak ved valg. Ordningen skal bidra til å øke valgdeltakelsen og stemmeberettigedes kunnskap om valget, og tiltak rettet mot velgere med lav valgdeltakelse skal prioriteres.

Høsten 2018 ble det utlyst om lag 5 mill. kroner i tilskuddsmidler til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. Valgdirektoratet mottok 66 søknader fra organisasjoner som ønsket å gjennomføre ulike typer informasjonstiltak. De fleste søknadene var tiltak rettet mot enten unge velgere, velgere med innvandrerbakgrunn eller velgere med behov for særskilt informasjon. Statistikk viser

at disse gruppene tradisjonelt har lavere valgoppslutning enn andre grupper i samfunnet.

I underkant av 3 millioner personer deltok på arrangementer eller ble nådd gjennom aktiviteter som fikk støtte av tilskuddsordningen.

Etter behandling av samtlige søknader, innvilget Valgdirektoratet tilskudd til 13 søkere med tilskuddsbeløp varierende fra 28 500 kroner til 900 000 kroner. Tilskuddsbeløpene ble utbetalt fra Valgdirektoratet i perioden april til oktober i tråd med tiltakenes utbetalingsplaner.

Mottakere av tilskudd til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019

Navn	Søkt beløp	Innvilget tilskudd
Norsk forbund for utviklingshemmede	638 611	640 000
Natt&Dag AS	1 080 000	600 000
Abdi&Aske AS	708 750	476 000
Stiftelsen Klar tale	462 000	462 000
From youth to youth Agder	55 000	35 000
Nordic Screens AS	1 492 500	900 000
Stiftelsen Mela	520 000	400 000
Foreningen Røverhuset	450 000	300 000
Folkeakademiet Viken	28 500	28 500
Fakkeltog	974 000	500 000
Bergensmagasinet AS	245 000	150 000
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner	576 000	210 000
MIRA Ressursenter for kvinner med minoritetsbakgrunn	960 000	400 000
SUM	8 190 361	5 101 500

Seks av søkerne, som ikke fikk innvilget tilskudd, påklaget avslagene. Ingen av klagen medførte omgjøring av vedtak.

I sin rapportering til Valgdirektoratet har tilskuddsmottakerne i sum, og uten fratrukk for overlappende tall, oppgitt at i underkant av 3 millioner personer deltok på tiltakene eller ble nådd gjennom de støttede aktivitetene.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under Mål 2 i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 3

«I samarbeid med departementet skal Valgdirektoratet utarbeide tiltak for bevisstgjøring av velgerne om falske nyheter og hybride trusler. Dette skal gjennomgås i styringsmøte 1.»

Oppdraget ble levert med en beskrivelse av arbeidet som utføres i samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet. En tiltaksliste ble utarbeidet, og Valgdirektoratet utførte sin del av tiltakene, herunder opplæring av valgansvarlige, inngå i Nasjonal sikkerhetsmyndighets (NSM) beredskapstjeneste for sosiale medier og risikoanalyser av valggjennomføringen.

Oppdrag 4

«Direktoratet skal få gjennomført en ekstern evaluering av forsøket med elektronisk utsendelse av valgkort innen 10. desember 2019.»

Opinion AS har på oppdrag fra Valgdirektoratet gjennomført telefonintervjuer av 500 velgere i de kommunene som deltok i forsøket med elektronisk utsendelse av valgkort, og har utarbeidet en evalueringsrapport basert på intervjuene. I tillegg er spørsmål knyttet til kommunenes erfaringer med elektronisk utsendelse av valgkort inkludert i valggjennomføringsundersøkelsen som utføres på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Resultatet av undersøkelsene viste at de aller fleste velgere var svært fornøyd med digitale valgkort, og at det var enkelt å åpne og bruke digitale valgkort.

Oppdrag 5

«Direktoratet skal gjennomføre en oppmerksomhetsmåling av informasjonstiltakene. Dette rapporteres i styringsmøte 3.»

Opinion AS har på oppdrag fra Valgdirektoratet gjennomført en nettbasert spørreundersøkelse av velgere, og utarbeidet en rapport basert på resultatene.

Over 80 pst av de stemmeberettigede så informasjon fra Valgdirektoratet under valget

---

Oppmerksomhetsmålingen viste at informasjonstiltak som gikk direkte til mottakeren var tiltak som flest velgere husket og har lagt merke til. Dette gjelder SMS og brev til velgere med innvandrerbakgrunn. Hovedbudskapet om når man kan forhåndsstemme ble også godt kjent blant velgerne, og de aller fleste hadde fått med seg at man må ha med legitimasjon for å stemme.

De viktigste funnene i undersøkelsen:

- Over 80 prosent stemmeberettigede så informasjonstiltak fra Valgdirektoratet. SMS-påminnelsen når aller flest.
- 70 prosent er positive til SMS-påminnelsen fra Valgdirektoratet.
- 20 prosent oppgir at informasjonstiltakene ga dem ny informasjon. For 10 prosent som så informasjonen, hadde det betydning for hvorvidt de stemte.
- 60 prosent leste informasjon på valgkortet. 75 prosent av disse synes informasjonen var nyttig.
- 3 prosent var ikke klar over at de hadde stemmerett før de fikk valgkortet.

Særskilte oppdrag gitt i tillegg til tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag i Tillegg nr. 1 til tildelingsbrevet for 2019:

«Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) viser til at det ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2015 og stortingsvalget i 2017 ble gjennomført eksperimenter med tiltak for å øke valgdeltakelsen.

Departementet har besluttet at det skal sendes ut SMS med påminnelse om valget til alle stemmeberettigede ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. I tillegg skal det sendes brev med oppfordring om å benytte stemmeretten til stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. Sistnevnte omfatter både stemmeberettigede med og uten norsk statsborgerskap. Det skal imidlertid kun sendes brev til stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn som har hatt norsk statsborgerskap i mindre enn 18 år.

KMD ber derfor Valgdirektoratet om å forestå utsendelsene av SMS og brev innenfor gjeldende budsjett ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Ordlyden i SMS og brev skal forelegges departementet før utsendelsen.»

Valgdirektoratet sendte en SMS til alle stemmeberettigede onsdag 4. september. SMS ble sendt på begge målformer. Valgdirektoratet formulerte ordlyden i SMS, som ble godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og det ble sendt ut til sammen 3 780 467 SMS.

Det ble sendt ut 521 611 brev til stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn som har hatt norsk statsborgerskap i mindre enn 18 år.

Mål 3: God tilgjengelighet ved valg

«God tilgjengelighet for alle velgere uavhengig av funksjonsevne er et viktig demokratisk prinsipp. Direktoratet har ansvar for at kommunene har god informasjon om hvordan de kan tilrettelegge, og hvilke krav regelverket stiller. Direktoratet skal også sørge for at det er mulig for kommunene å anskaffe universelt utformet valgutstyr.»

Gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg

I perioden fram mot kommunestyre- og fylkestingsvalget har Valgdirektoratet gjennomført flere tiltak for å forbedre kunnskapen både internt og i kommunene om tilgjengelighet ved valg. Blant annet har det vært fokus på dialog med brukerorganisasjoner og kunnskapsinnhenting for å utarbeide en veileder i hvordan målet om bedre tilgjengelighet til valg for alle velgergrupper kan oppnås. Valgdirektoratets kompetanse på spørsmål knyttet til dette området er derfor styrket, og i kommunikasjonen med kommunene har temaet vært understreket i tråd med det viktige demokratiske prinsippet som tilgjengelighet ved valg representerer. Alle stemmeberettigede skal få anledning til å avlegge sin stemme, uavhengig av funksjonsevne- og nivå.

Økt fokus i forberedelsene til kommunestyre- og fylkestingsvalget på å gjøre informasjonsmaterieell mer tilgjengelig gjennom forenkling av språk og bruk av visuelle hjelpemidler har også bidratt til bedre tilgjengelighet. Dette er imidlertid et arbeid som må fortsette for å sikre en enda bedre kommunikasjon med velgerne.

Styringsparametere

I tildelingsbrevet for 2019 er det under mål 3 oppført følgende styringsparametere:

- Antall kommuner som oppgir å ha universelt utformet valgutstyr sammenlignet med forrige valg.
- Antall valglokaler kommunene selv oppgir som tilgjengelig for alle sammenlignet med forrige valg.

Tilgjengelighet

For å spre informasjon om tilgjengelighet til relevante målgrupper, utarbeidet Valgdirektoratet i første halvdel av 2019 en informasjonspakke for velgere med særskilte behov for tilrettelegging i forbindelse med stemmegivning.

Informasjonspakken var en e-postutsendelse med artikler og filmer med opplysninger om ulike steder for stemmegivning tilrettelagt for velgergrupper med særlige behov, herunder også stemmegivning i velgerens eget hjem (såkalt ambulerende stemmegivning). Videre inneholdt pakken informasjon om velgerens rett til assistanse ved behov i valglokalet og stemmeavsluttet, og hva velgeren kan forvente av tilgjengelighet i valglokalene.

Informasjonspakken ble sendt til de mest relevante brukerorganisasjonene, som blant annet Blindeforbundet, Funksjonshemmedes fellesforbund (FFO) og Mental Helse, slik at de selv kunne videreformidle informasjonen til sine medlemmer gjennom egnede kanaler i august 2019. Den samme informasjonen ble også gitt mye plass på valg.no og i Valgdirektoratets informasjonskampanje på sosiale medier gjennom hele stemmeperioden.

Valgdirektoratet har samtidig hatt et økt fokus på tilgjengelighet i forkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget sammen med kommunene. Blant annet var tilgjengelighet et sentralt tema under oppføringskursene og i opplæringsmateriellet til kommunene i første halvdel av 2019.

Valgdirektoratet utarbeidet en informasjonspakke om tilgjengelighet som ble sendt til relevante målgrupper og viet stor plass på valg.no og i kampanjen på sosiale medier

---

Valgdirektoratet utarbeidet også en egen veileder til kommunene om tilgjengelighet ved valg med særlig fokus på tilgjengelighet til, og i, valglokalet, og informasjon om kommunenes ansvar for å yte assistanse ved behov i valglokalet og stemmeavsluttet. Veilederen ble distribuert til kommunene som viktig informasjon fra Valgdirektoratet, og publisert på valgmedarbeiderportalen.no i august.

Sammen med informasjonspakken til relevante brukerorganisasjoner, skal veilederen sørge for lik forståelse av rettigheter, krav og føringer om tilgjengelighet hos kommunene og velgergrupper med særlige behov, og med det sikre alle velgergrupper like vilkår for stemmegivning.

I etterkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget, gjennomførte Oslo Economics AS en valggjennomføringsundersøkelse på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Undersøkelsen stiller blant annet spørsmål til kommunene om tilgjengelighet i valglokaler i forhåndsstemmeperioden og på valgdagen.

Resultatene fra undersøkelsen viser at 91 prosent av kommunene svarer at samtlige stemmelokaler på valgdagen var universelt utformet. Dette er en nedgang fra 2017-valget, da 95 prosent av kommunene svarte ja på dette spørsmålet. 96 prosent av kommunene svarer at de hadde universelt tilgjengelige lokaler i forhåndsstemmeperioden. Dette er på nivå med 2017-valget.

Sett i sammenheng med tiltakene fra Valgdirektoratet, viser tallene at kommunene ikke har hatt tilstrekkelig fokus på tilgjengelighet, og at Valgdirektoratet må fortsette arbeidet med informasjon og veiledning om tilgjengelighet.

I løpet av 2019 har Valgdirektoratet hatt et tett og godt samarbeid med flere brukerorganisasjoner for å innhente informasjon om de ulike brukergruppens behov for tilrettelegging. Som en del av dette arbeidet, har Valgdirektoratet deltatt på samlinger og møter i regi av flere brukerorganisasjoner.

Valgdirektoratet har også gjennomført en egen evaluering av tilgjengelighet ved valg. Se mer om dette under oppdrag 6.

Utenriksstemmegivning

For å sikre at velgere som befinner seg utenfor Norge også skal ha anledning til å avgi forhåndsstemme, skal Valgdirektoratet sørge for oppnevning av særskilte stemmemottakere utenriks og anmode Utenriksdepartementet om å bemyndige et nødvendig antall utenriksstasjoner til å fungere som forhåndsstemmemottakere.

Videre er det Valgdirektoratets ansvar å sørge for at forhåndsstemmemottakere i utlandet mottar nødvendig valgmateriell til å utføre oppgaven.

I forkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget opprettet Valgdirektoratet et tett samarbeid med Utenriksdepartementet for å forberede norske utenriksstasjoner på mottak av forhåndsstemmer i perioden 1. juli til og med nest siste fredag før valgdagen, som i 2019 var 30. august. Totalt var det 285 ulike typer norske utenriksstasjoner over hele verden som ble gjort i stand til å ta imot forhåndsstemmer til kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Utenriksdepartementet ble også forespurt om forslag på personer utenfor Utenriksdepartementets formelle strukturer som det ville være hensiktsmessig for Valgdirektoratet å oppnevne som særskilte stemmemottakere. Tilbakemeldingen inkluderte navn på representanter for norsk næringsliv i deler av verden der Utenriksdepartementet ikke har formell eller fullstendig offisiell representasjon, og representanter for Sjømannskirken i Thailand, Laos, Vietnam og Filippinene.

Totalt var det 285 ulike typer norske utenriksstasjoner over hele verden som

ble gjort i stand til å ta imot forhåndsstemmer til kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Basert på andre vurderinger av hvor det ville være hensiktsmessig med stemmemottakere, ba Valgdirektoratet også Bærum kommune, som tilbyr sykehjemsopphold i Spania til sine innbyggere, og Forsvaret om forslag til personer som ville være skikket til å fungere i rollen som særskilt oppnevnte stemmemottakere i utlandet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget.

Dette medførte særskilte oppnevnte stemmemottakere i Spania, Tyskland, Ungarn og Belgia. I tillegg ble det opprettet kontakt med delegasjonen fra Meteorologisk Institutt og Forsvaret på Jan Mayen for oppnevning av stasjonssjefen som særskilt stemmemottaker, og Sysselmannen på Svalbard for informasjon om hvem Sysselmannen ville oppnevne som stemmemottakere på Svalbard.

Med bistand fra Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS) og Utenriksdepartementet ble nødvendig valgmateriell sendt ut til samtlige forhåndsstemmemottakere i utlandet, herunder Svalbard og Jan Mayen.

På bakgrunn av antallet henvendelser til Valgdirektoratet fra stemmeberettigede i utlandet og tilbakemeldinger fra Utenriksdepartementet, er det grunn til å anta at de fleste som har ønsket å avlegge forhåndsstemme i utlandet har fått anledning til dette innenfor de rammer som følger av denne typen forhåndsstemmegivning.

I tillegg kan velgere som ikke har anledning til å oppsøke en stemmemottaker, avlegge sin stemme ved brevpost. Dette gjør det i teorien mulig å avgi stemme uavhengig hvor velgeren skulle befinne seg i verden. Valgdirektoratet har imidlertid ingen statistikk som eksakt viser hvor mange stemmegivninger som ble avlagt i utlandet hos en stemmemottaker eller ved brevpost til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under Mål 3 i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 6

«Direktoratet skal få gjennomført en ekstern evaluering av tilgjengelighet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget for velgere med nedsatt syns- og bevegelsesevne innen 1. november 2019.»

Valgdirektoratet utlyste en konkurranse for gjennomføring av en evaluering av tilgjengelighet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 for velgere med særskilte behov, som for eksempel velgere med sosial angst og/eller nedsatt syns- og bevegelsesevne. Analyse- og rådgivningsbyrået Kantar AS vant konkurransen, og gjennomførte observasjoner i forhåndsstemmelokaler og valgtingslokaler i tillegg til å gjennomføre en spørreundersøkelse rettet mot relevante målgrupper.

Kantar leverte sin rapport i oktober 2019. Rapporten viser at det generelt var god tilgjengelighet ved kommunestyre- og fylkestingsvalget, men også noen forbedringspunkter. Valgdirektoratet skal bruke rapporten som grunnlag for videre arbeid med tilgjengelighet frem mot stortingsvalget i 2021.

Oppdrag 7

«Direktoratet skal analysere utviklingen i kommunenes kjøp av universelt utformet valgutstyr innen 1. november 2019.»

Valgdirektoratet skal legge til rette for at kommunene skal kunne kjøpe universelt utformet valgutstyr. Valgdirektoratet inngikk i 2018 en sentral rammeavtale med leverandøren Bico AS, slik at kommunene har kunnet kjøpe inn nytt, tilrettelagt utstyr for alle velgergrupper i forkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

1. november 2019 overleverte Valgdirektoratet sin analyse av utviklingen i kommunenes kjøp av universelt utformet valgutstyr til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Analysen er basert på salgsrapporter fra leverandøren fra årene 2011-2019, og er en vurdering av produkter, omsetning og utfordringer i kommunens kjøp av utstyr.

Analysen konkluderer med at det finnes utfordringer vedrørende Valgdirektoratets mulighet til å kunne sikre tilgjengelighet på valgutstyret i fremtiden, både knyttet til rent funksjonelle aspekter ved produktene, og rent merkantile hensyn. I analysen anbefales det at det gjennomføres en mer omfattende kartlegging for å underbygge foreslåtte endringer i produktenes utforming og avropsmekanismer i avtalen.

Andre forutsetninger og krav til direktoratet

Evaluering

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tildelte i 2019 analyse- og rådgivingselskapet Oslo Economics oppdraget med å gjennomføre en evaluering av Valgdirektoratets tjenester til kommunene og fylkeskommunene i forbindelse

med kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. I forbindelse med oppdraget gjennomførte selskapet også en større kartlegging av kommunenes- og fylkeskommunenes valg gjennomføring gjennom en egen valg gjennomføringsundersøkelse.

Valgdirektoratet bisto Kommunal- og moderniseringsdepartementet med utarbeidelse av evalueringsoppdragets utlysning, og Oslo Economics med konkretisering av områder og tema det ville være hensiktsmessig å få belyst gjennom dialogen med Valgdirektoratets primære tjenestemottakere.

Evalueringen viste at et stort flertall av kommunene og fylkeskommunene var fornøyde med de tjenestene Valgdirektoratet leverte i valg gjennomføringen, men påpekte også områder i tjenestene med forbedringspotensial. Valgdirektoratet vil benytte evalueringsrapporten fra Oslo Economics i sitt videre arbeid med tjenesteutvikling.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag under Andre forutsetninger og krav til direktoratet i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 8

«Direktoratet må bistå departementet i spesifisering av oppdraget og samarbeide med leverandør. Departementet vil ta initiativ til en arbeidsgruppe om dette innen 28. februar 2019.»

Valgdirektoratet bisto Kommunal- og moderniseringsdepartementet i arbeidet med å spesifisere formål og gjennomføring av evalueringsoppdraget som ble utlyst på vårparten 2019. Valgdirektoratet bisto også leverandøren fortløpende med informasjonsinnhenting og oppklaringer i gjennomføringen av oppdraget.

Fellesføringer for 2019

Inkluderingsdugnad

Valgdirektoratet har innrettet rekrutteringen etter målene i inkluderingsdugnaden. Valgdirektoratet har revidert alle rutiner for rekruttering, og legger til rette for at alle søknader skal vurderes opp mot kravene om nedsatt funksjonsevne og hull i CV-en.

Valgdirektoratets stillingsannonser er utformet med en oppfordring til alle kvalifiserte søkere uavhengig av kjønn, ulik etnisk bakgrunn, nedsatt funksjonsevne eller som av ulike årsaker ikke kan dokumentere en sammenhengende yrkeskarriere om å søke aktuelle stillinger.

I 2019 har det blitt ansatt tre personer, hvorav en av stillingene er faste og to av stillingene er midlertidige stillinger.

Valgdirektoratets stillingsannonser er utformet med en oppfordring til alle kvalifiserte søkere uavhengig av kjønn, ulik etnisk bakgrunn, nedsatt funksjonsevne eller som av ulike årsaker ikke kan dokumentere en sammenhengende yrkeskarriere om å søke aktuelle stillinger.

Valgdirektoratet har hatt fokus på inkludering ved innkalling til intervju. Ingen av søkerne til stillingene har tilkjennegitt nedsatt funksjonsevne i sin søknad. En liten del av søkerne har oppgitt at de er i arbeidstrening, og disse ble nøye vurdert med hensyn til kvalifikasjonen i tilsettingene.

I tillegg er det ved gjennomgang av CV-er, oppdaget at noen søkere har perioder hvor det ikke er oppgitt arbeid eller studier. Av disse ble to søkere innkalt til intervju. I intervjuene kom det fram at de ikke hadde nødvendige kvalifikasjoner for å ansettes i de aktuelle stillingene.

Motvirke arbeidslivskriminalitet

Valgdirektoratet har i 2019 videreført arbeidet med å motvirke arbeidslivskriminalitet gjennom konkrete avtalefestede krav til leverandører av tjenester og varer. I samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har Valgdirektoratets standard avtalevilkår i konkurransedokumenter på ulike fagområder i tillegg blitt kvalitetssikret i tråd med statlige føringer.

Sikkerhet og beredskap

Valgdirektoratet benytter ordinær mål- og resultatstyring i sin virksomhet, og gjennomfører avviksledelse som en naturlig del av dette. Ved utførelsen av avviksledelse er internkontroll og risikovurdering etablert som sentrale elementer på alle nivå i virksomheten. Alle prosesser og tjenester risikovurderes derfor løpende, og kontrollaktiviteter etableres etter behov for å styrke internkontrollen. Det er etablert rutiner for å sikre at internkontrollfunksjonene etterleves, og systemer for avvikshåndtering er implementert i virksomheten.

Valgdirektoratet vurderer risiko opp mot måloppnåelse ved å bruke Digitaliseringsdirektoratets mal for risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS). Metodikken benyttes også i den interne oppfølgingen av tjenesteproduksjonen og tjenesteleveransen.

Arbeidet med sikkerhet og beredskap i Valgdirektoratet er organisert i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Samlokaliseringen

gjør at Valgdirektoratet kan dra nytte av DSBs funksjoner og ressurser i store deler av arbeidet med sikkerhet og beredskap. DSB har blant annet ansvaret for sikkerheten etter sikkerhetslovens bestemmelser, samtidig som Valgdirektoratet ivaretar sikrings- og beredskapsarbeidet knyttet til egne informasjons- og IKT-systemer utover Sikkerhetslovens bestemmelser.

En vesentlig del av Valgdirektoratets arbeid med sikkerhet og beredskap er gjennomføringen av ulike typer øvelser. Gjennom øvelser kan organisasjonen få en test på hvordan de etablerte linjene i organisasjonen fungerer i pressede situasjoner, og hvilken effekt etablerte rammer for sikkerhet og beredskap virker i praksis.

Det ble gjennomført fire øvelser i 2019, hvorav en var en fullskaløvelse med relokalisering som omfattet alle Valgdirektoratets ansatte.

Det har i 2019 blitt gjennomført fire øvelser, hvorav en var en fullskaløvelse med relokalisering som omfattet alle Valgdirektoratets ansatte. De andre var en øvelse i avvikshåndtering på infrastruktur, en skrivebords-øvelse med Kommunal- og moderniseringsdepartementet og en øvelse i krisekommunikasjon. Øvelsene viste at det var etablert gode rutiner og prosesser, men at det også var rom for forbedringer på ulike deler av beredskapsområdet.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag i tilknytning til Sikkerhet og beredskap i direktoratet i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 9

«Valgdirektoratet skal sende en rapport som inneholder den overordnede ROS-analysen, en omtale av virksomhetens kompetanse på området og plan for nødvendig kompetanseheving innen samme frist som årsrapporten.»

Valgdirektoratet utarbeidet en rapport som viste hvordan virksomheten har implementert arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) som en del av avviksledelsen av direktoratet. Rapporten inneholdt også en overordnet ROS-analyse. Her ble de overordnede risiki omtalt, herunder også vurdering av sannsynlighet og konsekvens. Valgdirektoratets kompetanse på området, og plan for kompetanseheving, ble omtalt i eget kapittel i rapporten.

Læringer

Valgdirektoratet har hatt et samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) om bruk av læringer for 2019. Det har vært ansatt to IKT-læringer samt en lærling som arbeider i felles arkivtjeneste for DSB og Valgdirektoratet.

Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Vesentlige mer- og mindreutgifter

I 2019 har Valgdirektoratet disponert en driftsbevilgning på 110,3 mill. kroner over kap. 578, post 01, og en bevilgning til tilskudd til informasjonstiltak over post 70 på 5,2 mill. kroner.

Ved utgangen av 2019 viser regnskapstallene en mindreutgift av driftsbevilgningen på nærmere 3 mill. kroner og i underkant av 0,2 mill. kroner til tilskudd.

Mindreutgiften på driftsbevilgningen skyldes i stor grad lavere kostnad enn budsjettert knyttet til utsendelse av påminnelse om valget på SMS til velgere og lokal bistand til kommunene i forbindelse med maskinell optelling. I tillegg var det budsjettert med mer enn nødvendig knyttet til uforutsette kostnader i valg gjennomføringen.

I forvaltningen av tilskudd til informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget var det reservert et mindre beløp til eventuell omgjøring av vedtak om avslag etter klage. Ingen klager på vedtak om avslag på tilskudd medførte omgjøring. I tillegg tilbakebetalte enkelte av tilskuddsmottakerne mindre beløp som ikke var benyttet.

Utvikling og drift av EVA

Utvikling og drift av EVA-porteføljen i valgåret har vært håndtert i tråd med planer og tilgjengelige ressurser.

For å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i perioden rundt valgdagene, ble bemanningen på systemstøtten styrket ved kjøp av eksterne konsulenttjenester. Behovet var begrunnet i stor grad med beredskapsbehov i de mest kritiske fasene av gjennomføringen.

Ordinær drift, utvikling og forvaltning av EVA utover de særskilt kritiske periodene ble imidlertid håndtert fullt og helt av Valgdirektoratets egne ansatte. I enkelte kortere perioder

med behov for ekstraordinær testing i forkant av valgavviklingen, var det nødvendig med utvidet bruk av

arbeidstid for enkelte av de ansatte i systemavdelingen. Arbeidet som ble gjennomført i 2019 viser at Valgdirektoratet i stor grad har tilstrekkelig kompetanse til å gi nødvendig støtte i valg gjennomføringen til kommunene og fylkeskommunene. Videreutviklingen av EVA-porteføljen er imidlertid sterkt knyttet til tilgangen på kapasitet, og det er derfor nødvendig i tiden fremover å vurdere behovet for ytterligere styrking av både kapasitet og kompetanse for å gjennomføre planlagte aktiviteter frem mot valget i 2021.

Vurdering av måloppnåelsen i henhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultatet totalt

Valgordningen og gjennomføringen av valg skal legge til rette for frie, direkte og hemmelige valg. Tilliten til valgordningen og valg gjennomføringen er høy i befolkningen, og det er et mål at den opprettholdes.

Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for forberedelsen og gjennomføringen av valg. Valgdirektoratet har det operative ansvaret på statlig nivå for forberedelse og gjennomføring av stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalg samt for direkte valg til kommunedelsutvalg, blant annet for å sikre åpenhet og uavhengighet i valgarbeidet. Valgdirektoratet skal videre bistå Sametinget i forberedelsen og gjennomføringen sametingsvalg og bistå Longyearbyen lokalstyre på Svalbard med avviklingen av valg.

Dette innebærer blant annet at Valgdirektoratet skal veilede kommunene, fylkeskommunene og øvrige i bruk av lov, forskrifter og andre virkemidler der Valgdirektoratet har myndighet og ansvar.

I tildelingsbrevet for 2019 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet er Valgdirektoratet gitt som overordnet prioritert oppgave å bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valg gjennomføringen. Valgdirektoratet ble gitt i oppgave å bidra til en korrekt, sikker, åpen og tillitvekkende gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget. Videre ble Valgdirektoratet gitt i oppgave å sikre at velgerne i valget skulle kunne velge sine representanter til kommunestyret og fylkestinget som om grenseendringene som følger av kommune- og regionreformene allerede var gjennomført.

Valgdirektoratet ble også bedt om å ivareta åpenheten om hvordan valg gjennomføres for å opprettholde befolkningens tillit til valg gjennomføringen, samtidig som nødvendige

sikkerhetstiltak skal gjennomføres for å møte det til enhver tid gjeldende trusselbildet.

I tildelingsbrevet er det også gitt flere særskilte oppdrag som underbygger det samfunnsoppdraget som er tillagt Valgdirektoratet.

Valgdirektoratet har gjennom 2019 jobbet målrettet og strukturert med å oppfylle de oppgaver som er tillagt gjennom samfunnsoppdrag og tildelingsbrev. Forberedelser til den praktiske gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget, både eksternt hos kommunene og internt hos Valgdirektoratet, har hatt høyeste prioritet. Dette inkluderer også forberedelser for å motvirke og løse uønskede situasjoner som kan oppstå i en valg gjennomføring som i 2019 involverte 356 kommuner, 11 fylkeskommuner og tusenvis av valgmedarbeidere.

Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 forløp i alle perioder av valg gjennomføringen uten vesentlige uønskede hendelser hos Valgdirektoratet, kommunene og fylkeskommunene. Valgdirektoratet måtte bistå 22 kommuner med å korrigere det opprinnelige valgoppgjøret på bakgrunn av stemmegivninger til kandidater som ikke var valgbar. Kandidaters valgbarhet skal være avklart hos kommunene og fylkeskommunene når kandidatene stiller til valg og valgoppgjøret foretas, men i enkelte tilfeller kan dette være utfordrende å få klarlagt i behandlingen av listeforslagene.

Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 forløp i alle perioder av valg gjennomføringen uten vesentlige uønskede hendelser hos Valgdirektoratet, kommunene og fylkeskommunene.

Valgdirektoratets rutiner for å bistå kommuner og fylkeskommuner med denne typen korrigeringer sørget for at det ikke oppsto andre problemer enn forsinkede valgoppgjør. Valgdirektoratet vil imidlertid vurdere om det kan gjennomføres tiltak ved senere valg for å motvirke behov for korleksjon av valgoppgjør.

Konsekvensene av kommune- og regionreformene medførte ingen særskilte utfordringer da valget ble gjennomført. Gode forberedelser og tilrettelegging av valggeografien i EVA til nye geografiske grenser, herunder nye stemmekretser i mange kommuner, gjorde at det ikke oppsto utilsiktede situasjoner knyttet til dette i noen av valgets faser.

Utfordringene med den maskinelle optellingen i forkant av valg gjennomføringen ble også løst på en hensiktsmessig måte i god tid, slik at kommunene og fylkeskommunene ikke ble påført en uforholdsmessig stor belastning i optellingen av stemmesedlene. I arbeidet videre med skanningløsningen, vil Valgdirektoratet samarbeide tett med

brukerne for å utvikle en løsning som i enda større grad oppfyller brukernes forventninger og ønsker.

Oppmerksomhetsmålinger av Valgdirektoratets informasjonsarbeid viser at de gjennomførte tiltakene i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i stor grad traff velgerne på ønsket måte, og at den nødvendige informasjonen om valget nådde frem til mottakerne. Publiseringer av kildekode og systemdokumentasjon for EVA, og samlet publisering av kommunenes møtebøker på Valgdirektoratets nettsider, har også vært med på å bygge åpenhet og kunnskap i samfunnet om hvordan valg gjennomføres.

Samtidig har Valgdirektoratets oppmerksomhet rundt falske nyheter, sikkerhets- og beredskapsarbeid og generelle systemtrusler, ofte i samarbeid med andre myndighets- og sikkerhetsaktører, sørget for en sikker valg gjennomføring.

Valgdirektoratet har i 2019 også gjennomført tiltak for å bedre kunnskapen om tilgjengelighet hos både kommuner og velgere, og sørget for at kommunene har tilgang på nødvendig, tilstrekkelig og tilpasset valgmateriell og

valgutstyr. Velgere som befinner seg utenfor fastlands-Norge ble også gitt gode muligheter for å avlegge forhåndsstemme til kommunestyre- og fylkestingsvalget i tråd med de krav og rettigheter som er gitt i lov.

På denne bakgrunn vurderer Valgdirektoratet at samfunnsoppdraget og målene i tildelingsbrevet er oppnådd.

Regnskapstall for 2019 viser også at Valgdirektoratet har løst sine oppgaver for året i samsvar med sin bevilgning. Til årsrapporten følger en detaljert oversikt over regnskapsåret 2019, og oversikten redegjør for utgifter Valgdirektoratet har hatt i tilknytning til forvaltningen av de tillagte oppgaver.

Målt opp mot oppgavene, og resultatet av de aktivitetene som Valgdirektoratet har gjennomført i løpet av 2019, vurderes regnskapsresultatet å være i tråd med de forutsetninger og forventninger som man med rimelighet kan forvente.

Vurdert opp mot Valgdirektoratets samfunnsoppdrag, tildelingsbrev og bevilgning anses dermed målene for 2019 i sin helhet som oppfylt.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

Valgdirektoratet jobber kontinuerlig for å sikre en organisasjon som er i stand til å ivareta sine oppgaver. I 2019 er arbeidet med oppbygging og utvikling av Valgdirektoratets interne virksomhet, arbeidsmiljø og samhandling videreført med fokus på den praktiske gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalget. Ivaretagelse av behovene til kommunene og fylkeskommunene har hatt prioritet gjennom hele valgåret, og organisasjonen har gjort nødvendige tilpasninger og justeringer underveis for å sikre styring og kontroll av virkemidlene for å oppfylle dette målet.

Vesentlige forhold/endringer i planlegging, gjennomføring og oppfølging

Risikostyring

I valggjennomføringen er Valgdirektoratet avhengig av et nært samarbeid med en rekke statlige og private aktører i tillegg til kommunene og fylkeskommunene. Dette medfører også et vesentlig behov for tydelig risikostyring for å redusere eller eliminere sannsynligheten for uønskede hendelser i valggjennomføringen.

Valgdirektoratet har etter hvert opparbeidet seg god erfaring med risikostyring på samtlige områder av organisasjonens oppgaveportefølje, og i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 ble det i tjenestene tidlig lagt vekt på identifisering av områder med potensielt

behov for korrigerende tiltak. Det ble gjennomført vurderinger av risiko og sårbarhet i ukentlige statusrapporteringen for alle tjenesteområder og prosjekter, og risikoreduserende tiltak ble vurdert fortløpende.

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) for de interne tjenestene viste eksempelvis at risikoen for svekket omdømme på grunn av ukorrekt eller unøyaktig informasjon i Valgdirektoratets informasjonskanaler medførte behov for korrigerende tiltak ved etablering av tydeligere systemer for kvalitetssikring av publisert materiale.

Det ble gjennomført vurderinger av risiko og sårbarhet i ukentlige statusrapporteringen for alle tjenesteområder og prosjekter, og risikoreduserende tiltak ble vurdert fortløpende.

Spredning av falske nyheter fra eksterne kilder er et annet eksempel på en risiko som ble identifisert i forkant av valggjennomføringen med mulig påvirkning på Valgdirektoratets omdømme. Det ble vurdert at en svekkelse av Valgdirektoratets omdømme i ytterste konsekvens kan påvirke befolkningens tillit til valggjennomføringen på en negativ måte. På denne bakgrunn deltok Valgdirektoratet i 2019 i et bredt samarbeid med andre statlige aktører for å adressere problemet med spredningen av falske nyheter i blant annet sosiale medier.

Internkontroll

I 2019 har Valgdirektoratet fortsatt arbeidet med et system for styring og kontroll i tråd med Direktoratet for økonomistyring (DFØ) sin veiledning for internkontroll. Valgdirektoratet har arbeidet med å oppdatere policyer, retningslinjer, prosedyrer og prosessbeskrivelser. I 2020 vil

Valgdirektoratet arbeide videre med å forankre og implementere internkontrollsystemet i organisasjonen.

Personvern

Arbeidet med å ivareta ny personvernlov i organisasjonen, og implementere kontrollfunksjoner for å oppfylle lovens formål, er videreført gjennom 2019. Det er utarbeidet og innført reviderte personvernerklæringer til bruk i Valgdirektoratets ulike nettportaler og systemer, herunder EVA. Det er videre gjennom året arbeidet med løpende innarbeidelse av krav i avtaler med leverandører, og kontroll av leveranser opp mot personvernlovgivningens krav.

Det er utarbeidet og innført reviderte personvernerklæringer til bruk i Valgdirektoratets ulike nettportaler og systemer.

Bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjon

I 2019 var det 27 avtalte årsverk i Valgdirektoratet. Det er gjennom året foretatt ansettelse i en fast stilling og to midlertidige stillinger. Ett fast årsverk er ansatt i avdeling for valgsystemer, ett midlertidig årsverk i perioden 1. mai til 1. oktober i avdeling for kommunikasjon og ett midlertidig årsverk i avdeling for administrasjon fra 1. november til 29 februar 2020. Valgdirektoratet har også mottatt seks oppsigelser blant de faste ansatte i løpet av 2019, hvorav tre av disse avsluttet sitt arbeidsforhold i 2019.

I tidsrommet 1. januar til 20. september har det i tillegg vært ansatt 12 midlertidige stillinger på deltid i brukerstøtte samt en teamleder i full stilling ved avdeling for valg. Ett årsverk har fått utvidet sin midlertidige stilling fram til 1. april 2020.

Det har vært viktig å fortsette arbeidet med å rekruttere og sikre kompetansen i hele organisasjonen fram mot valget i 2021. På grunn av flere oppsigelser på samme tid, utløser det behov for nye rekrutteringer som gjennomføres i begynnelsen av 2020. Det har også vært et midlertidig behov for å leie i eksterne IT-konsulenter for å sikre nødvendig kapasitet til å gjennomføre planlagte oppgaver innen systemutviklingen.

Valgdirektoratet vil gjennom rekrutteringsprosesser og personalpolitiske retningslinjer ta hensyn til likestilling og mangfold. Det vises for øvrig til vedlegget «Statlige virksomheters likestillingsredegjørelser etter aktivitets- og rapporteringsplikten», og til redegjørelsen om inkluderingsdugnad.

De fleste av kompetansehevingstiltakene i kompetanseplan for 2019 er utført. Det er foretatt kompetanseheving blant annet innen offentlige anskaffelser, organisasjon og ledelse,

prosjektledelse, økonomi og regnskap, offentlig forvaltning og systemutvikling.

Det er foretatt kompetanseheving blant annet innen offentlige anskaffelser, organisasjon og ledelse, prosjektledelse, økonomi og regnskap, offentlig forvaltning og systemutvikling.

Prosjekter og systemer

Det har ikke vært gjennomført noen strukturelle endringer i organisasjonen i 2019. På tvers av linjestrukturen har det vært gjennomført flere store og små prosjekter. Prosjektene har vært gjennomført etter prinsipper og maler i Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) sin prosjektveiviser.

Det er implementert et elektronisk prosjektstyringsverktøy (Projectplace) som hjelper organisasjonen med planlegging og styring av sentrale prosjekter og aktiviteter. Verktøyet er også sentralt for å strukturere Valgdirektoratets porteføljestyling.

I 2019 har Valgdirektoratet oppgradert sak/arkivsystemet til Ephorte/Elements. Oppgraderingen har ført til en bedre kontroll i saksbehandlingen, og en mer effektiv dokumentflyt.

Det er også innført nytt innkjøps- og fakturasystem i samarbeid med Direktoratet for økonomistyring (DFØ). Systemet har gitt en bedre sammenhengende kontroll med innkjøps- og fakturagodkjenning.

Forvaltning av eiendeler

Valgdirektoratet har eiendeler innen områdene inventar og teknisk IT-utstyr. Inventar består av kontormøbler og kontorutstyr i Valgdirektoratets kontorlokaler i Tønsberg. Teknisk IT-utstyr består av servere og annen infrastruktur knyttet til drift av fagsystemene i valg gjennomføring (EVA-porteføljen). Alle eiendeler er i sin helhet kostnadsført ved anskaffelse.

Riksrevisjonen

Det er gjennomført ett revisjonsbesøk av Riksrevisjonen i desember 2019. Riksrevisjonen har foreløpig ingen merknader til årsregnskapet.

Informasjonssikkerhet

Valgdirektoratets styringssystem for informasjonssikkerhet (ISMS) er basert på den internasjonale standarden ISO-27001. Styringssystemet er godt dokumentert, og status på kontrollene oppdateres kontinuerlig.

I 2019 har Valgdirektoratet revidert sikkerhetsveiledere for å styrke kommunene og fylkeskommunene i arbeidet med informasjonssikkerhet i forbindelse med

valg gjennomføringen. Arbeidet har vært basert på tilbakemeldinger fra kommunene og fylkeskommunene. Under opplærings samlingene med kommunene og fylkeskommunene ble det gjennomført veiledning om verdikartlegging og risikovurderinger samt risikoreducerende tiltak.

I 2019 har Valgdirektoratet revidert sikkerhetsveiledere for å styrke kommunene og fylkeskommunene i arbeidet med informasjonssikkerhet i forbindelse med valg gjennomføringen.

Sårbarheter i EVA-porteføljen avdekket i revisjoner og tester utført i 2017, 2018 og 2019 er fortløpende evaluert og utbedret i løpet av valgåret. Det er samtidig etablert et særskilt overvåkningsverktøy for EVA Skanning-klienter for å kunne avdekke eventuelle innbrudd fra tredjepart. Valgdirektoratet har også videreført bruken av security.txt-standarden for sårbarhetsrapportering fra eksterne. Et tiltak som i 2019 har bidratt til å avdekke sårbarheter.

Kontinuerlig bevisstgjøring i organisasjonen om, og opplæring i, informasjonssikkerhet er nødvendig for å tilfredsstillende interne forventninger til informasjonssikkerhet. I 2019 ble det blant annet gjennomført et eget e-læringskurs for alle ansatte, og det ble gjennomført kurs for utviklerne i applikasjonssikkerhet. I regi av Nasjonal sikkerhetsmyndighet ble det også gjennomført kursing i forebyggende sikkerhet av medlemmer i sikkerhetsrådet.

Utvikling, forvaltning og drift av EVA

Evalueringen av EVA i etterkant av kommunestyre- og fylkestingsvalget viser at EVA i stor grad tilfredsstillende både behov og forventninger hos brukerne. Etter flere valg, har systemet vist at det gir nødvendig og tilstrekkelig støtte i valg gjennomføringen.

Videreutviklingen av EVA som støttesystem har de siste årene fokusert på brukeropplevelse og forenkling. I tiden frem mot kommunestyre- og fylkestingsvalget ble det blant annet jobbet med endringer og forenklinger i systemets registrering og håndtering av grunnlagsdata, men ble det ikke gjort større systemiske endringer annet enn det som fulgte av kommune- og regionreformene. Dette var imidlertid et omfattende arbeid.

For å etablere en korrekt forståelse av hvilke deler av systemet som bør forenkles og videreutvikles, og hvordan, har Valgdirektoratet gjennom 2018 og 2019 hatt konstruktiv dialog med kommunene og fylkeskommunene gjennom egne brukergrupper. Brukergruppene har bidratt med verdifulle innspill til oppbyggingen av systemets funksjonalitet.

Det er allikevel områder der EVA har behov for videreutvikling, blant annet for å kunne støtte fullt ut eventuelle fremtidige direkte valg til kommunedelsutvalg utover modellen som i dag benyttes av Oslo kommune til bydelsvalg.

Særskilte oppdrag gitt i tildelingsbrev

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir følgende oppdrag i tilknytning til Krav til dokumentasjon og statistikk i tildelingsbrevet for 2019:

Oppdrag 10

«Valgdirektoratet skal systematisere og tilgjengeliggjøre data fra EVA på valg.no. Direktoratet skal også tilgjengeliggjøre antallet lokale lister og kjønnsfordelingen på godkjente lister og andel med stemmetillegg på valg.no.»

I juni ble alle godkjente valglister til kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 publisert på valg.no med muligheten til å sortere på kandidatens kjønn og andel kandidater med stemmetillegg.

Kommunenes og fylkeskommunenes signerte møtebøker ble også gjort tilgjengelig på valgresultat.no

Personalmessige forhold og arbeidsmiljø

Internkommunikasjon er en viktig faktor for å opprettholde et godt arbeidsmiljø i Valgdirektoratet. Intranettportalen Kilden og det elektroniske prosjektstyringssystemet (Projectplace) har vært hovedkanalen for informasjon og dokumenthåndtering i Valgdirektoratet. Det jobbes med å få på plass et nytt intranett i løpet av 2020, da den nåværende intranettportalen ikke tilfredsstillende behøver for informasjonsflyt.

Samarbeidsforum, som er sammensatt av representanter fra arbeidsgiversiden, arbeidstakerorganisasjonene og verneombudet, har møte hver annen måned. Det er i løpet av 2019 avholdt seks møter, og forumet har behandlet 38 saker innen fagområdet for HR, arbeidsmiljø og lønn.

Det avholdes månedlige allmøter med felles informasjon og status fra avdelingene, og i tillegg har avdelingene har ukentlige avdelingsmøter og regelmessig fagmøter.

Vurdering av framtidsutsikter

Valgdirektoratet kan, etter systematisk god planlegging og styring, se tilbake på en vellykket valggjennomføring i 2019. Det har vært en tett og god dialog med kommunene, fylkeskommunene og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) i alle faser av valggjennomføringen.

Valgdirektoratet har, gjennom kontinuerlig organisasjons- og kompetanseutvikling, arbeidet systematisk med videreutvikling av interne rutiner og tjenestene til valggjennomføringen. Resultatopptak og interne evalueringer viser at Valgdirektoratet er godt rustet til å ivareta og løse samfunnsoppdraget i tråd med instruks og tildelingsbrev. Dagens ramme samt planlagte tiltak og prioriteringer, gir et godt grunnlag for evnen til å løse samfunnsoppdraget på både kort og lang sikt.

Kommunene og fylkeskommunene vil fortsatt være Valgdirektoratets primære målgruppe, og omfanget av tjenester til valggjennomføring forventes i hovedsak å bli videreført og videreutviklet innenfor de samme rammer. Valgdirektoratet vil arbeide aktivt med regjeringens mål om økt digitalisering innenfor Valgdirektoratets oppgaveportefølje, og utrede mulighetene for effektivisering og forenkling sammen med kommunene, fylkeskommunene og KMD.

Valgdirektoratet vil, i tett dialog med KMD, starte arbeidet med tilrettelegging for valggjennomføringen i 2021, og følge kommune- og regionreformene for tidligst mulig å avdekke konsekvenser for Valgdirektoratets portefølje og virksomhet.

Et fortsatt sterkt fokus på kommunikasjon og åpenhet knyttet til valg og valggjennomføring vil bidra til å opprettholde høy tillit til valg og valggjennomføring i befolkningen. Sikkerhet og beredskap vil fortsatt stå sentralt i Valgdirektoratets videre arbeid.

Et fortsatt sterkt fokus på kommunikasjon og åpenhet knyttet til valg og valggjennomføring vil bidra til å opprettholde høy tillit til valg og valggjennomføring i befolkningen.

I 2020 vil Valgdirektoratet videreføre arbeidet med strategisk videreutvikling av tjenester og målrettet kompetansebygging basert på systematisk evaluering og analyse.

V. Årsregnskap

Ledelseskommentarer årsregnskapet 2020

Valgdirektoratet skal bidra til et velfungerende demokrati ved å opprettholde befolkningens tillit til valg gjennomføringen.

Valgdirektoratets overordnede prioritering for 2019 er å bidra til en korrekt, sikker, åpen og tillitvekkende gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget. Ny kommune- og fylkesstruktur får betydning for valg gjennomføringen i 2019 og 2021. Innbyggerne i kommuner og fylkeskommuner som er omfattet av grenseendringer som trer i kraft fra 1. januar 2020, skal kunne velge sine representanter til kommunestyret og fylkestinget i 2019 som om grenseendringene er gjennomført.

Åpenhet om hvordan valg gjennomføres er viktig for å opprettholde befolkningens tillit til demokratiet. Valgdirektoratet må sørge for å ivareta dette, samtidig som det må følge opp det til enhver tid gjeldene trusselbildet og gjøre nødvendige sikkerhetstiltak.

Valgdirektoratet skal bistå kommuner og fylkeskommuner, og legge til rette for at valg gjennomføringen er i samsvar med lovgivningen. Valgdirektoratet skal sørge for at kommunene arbeider med å sikre tilgjengelighet for alle velgere både inne i og utenfor valglokalet, blant annet ved at kommunene fortsatt kan anskaffe universelt utformet valgutstyr. Velgerens behov skal stå i sentrum for oppgaveløsningen.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i tråd med regelverket for økonomistyring i staten og krav fra Kommunal og moderniseringsdepartementet i virksomhets- og økonomiinstruks for Valgdirektoratet. Jeg mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Valgdirektoratets

disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

I Prop. 1 S (2018–2019), jf. Innst. 16 S (2018–2019), ble Valgdirektoratet tildelt en driftsbevilgning over kap. 578, post 01 på 107,7 mill. kroner og en bevilgning til informasjonstiltak over post 70 på 5,2 mill.

Med overført bevilgning på 2,5 mill. kroner knyttet til mindretgift i 2018, var total bevilgning over post 01 i 2019 på 110,3 mill. kroner.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte driftsutgifter over post 01 summerte seg til 107,3 mill. kroner. Av dette utgjorde utbetalinger til lønn og sosiale utgifter 29,9 mill. kroner, og andre driftsutgifter 78,4 mill. kroner.

Valgdirektoratet har en mindretgift i 2019 over post 01 på 3,0 mill. kroner. Dette kommer hovedsakelig av at kostnadene på ulike prosjekter knyttet til valg gjennomføringen ble lavere enn budsjettert. I tillegg var det budsjettert med midler til uforutsette kostnader knyttet til valg gjennomføringen. Disse midlene ble ikke benyttet.

Post 70 har en mindretgift på 0,2 mill. kroner. Det var satt av midler til eventuell omgjøring av vedtak om avslag på tilskudd. Ingen vedtak om avslag ble omgjort. Valgdirektoratet har også mottatt tilbakebetaling av ubrukte tilskuddsmidler fra enkelte av tilskuddsmottakerne.

Valgdirektoratet søker om overføring av ubrukte midler på 3,0 mill. kroner fra 2019 til 2020.

Mellomværende med statskassen utgjorde 1,2 mill. kroner per 31. desember 2019. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld

mellomværendet består av. Foruten rapportert mellomværende, har Valgdirektoratet pådratt seg en leverandørgjeld på 0,7 mill. kroner. Beløpene fremkommer ikke som utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8 Tilleggsopplysninger.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Valgdirektoratet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen vil foreligge innen 1. mai 2020. Beretningen vil bli publisert på Valgdirektoratets nettsider.

Tønsberg, 15.03.2020

Mvh.

Bjørn Berg
Direktør
Valgdirektoratet

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som

viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Samlet tildeling*	Regnskap 2019	Merutgift (-) og Mindreutgift
0578	Valgdirektoratet, driftsutgifter	01	110 280 000	107 306 012	2 973 988
0578	Informasjonstiltak	70	5 200 000	5 032 538	167 462
1633	Nettoordning for MVA i staten	01	0	18 705 105	
Sum utgiftsført			115 480 000	131 043 655	3 141 450
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	0	43 324	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	0	3 535 994	
Sum inntektsført			0	3 579 318	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet				127 464 337	
Kapitalkontoer					
60094401	Norges Bank KK/innbetalinger			476 807	
60094402	Norges Bank KK/utbetalinger			-127 783 080	
705034	Endring i mellomværende med statskassen			-158 064	
Sum rapportert				0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst		31.12.2019	31.12.2018	Endring
705034	Mellomværende med statskassen		-1 210 823	-1 052 759	-158 064

Note A - Forklaring av samlet tildeling

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra 2018	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0578.01	2 535 000	107 745 000	110 280 000
0578.70		5 200 000	5 200 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til 2020

Kapittel og post	0578.01
Stikkord	
Merutgift(-)/mindre utgift	2 973 988
Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings-fullmakter(-)	
Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	2 973 988
Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	
Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	
Innsparinger(-)	
Sum grunnlag for overføring	2 973 988
Maks. overførbart beløp *	5 387 250
Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten	2 973 988

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets bevilgning på post 01

	Note	2019	2018
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinntekter	1	0	0
Andre inntekter	1	11 000	0
<i>Sum inntekter fra drift</i>		11 000	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	28 907 351	24 971 884
Andre utbetalinger til drift	3	78 383 396	21 690 318
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		107 290 746	46 662 202
Netto rapporterte driftsutgifter		107 279 746	46 662 202
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	26 265	4 205
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		26 265	4 205
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		26 265	4 205
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	1 224	87 737
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		1 224	87 737
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	5 032 538	0

<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		5 032 538	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Grupplivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		42 100	35 714
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		3 535 994	3 070 147
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		18 705 105	4 641 516
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		15 127 011	1 535 654
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		127 464 337	48 114 325
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld			
Fordringer		-1 500	0
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-1 175 554	-974 361
Skyldige offentlige avgifter		-33 769	-78 398
Annen gjeld		0	0
Sum mellomværende med statskassen	8	-1 210 823	-1 052 759

Note 1 – Innbetalinger fra drift

	31.12.2019	31.12.2018
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
<i>Annen driftsrelatert inntekt</i>	11 000	0
Sum andre innbetalinger	11 000	0
Sum innbetalinger fra drift	11 000	0

Note 2 – Utbetaling til lønn

	31.12.2019	31.12.2018
Lønn	22 905 200	19 617 163
Arbeidsgiveravgift	3 535 994	3 070 147
Pensjonsutgifter*	2 415 327	2 283 329
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-401 362	-359 296
Andre ytelser	452 192	360 541
Sum utbetalinger til lønn	28 907 351	24 971 884
Antall utførte årsverk:	29,64	25,91

Note 3 – Andre driftsutgifter

	31.12.2019	31.12.2018
Husleie	1 455 281	1 417 566
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	121 523	375 852
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	95 959	104 956
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 729	1 142
Mindre utstysanskaffelser	7 732 619	2 545 974
Leie av maskiner, inventar og lignende	3 632 815	3 945 605
Kjøp av konsulenttjenester	13 919 771	7 689 178
Kjøp av fremmede tjenester	11 689 704	1 105 114
Reiser og diett	538 081	780 265
Øvrige driftsutgifter	39 195 914	3 724 668
Sum andre utbetalinger til drift	78 383 396	21 690 318

Note 4 – Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2019	31.12.2018
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2019	31.12.2018
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	26 095	4 205
Valutatap	171	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	26 265	4 205

Note 5 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2019	31.12.2018
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0

	31.12.2019	31.12.2018
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 – Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2019	31.12.2018
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	1 224	87 737
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	1 224	87 737

Note 7 – Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

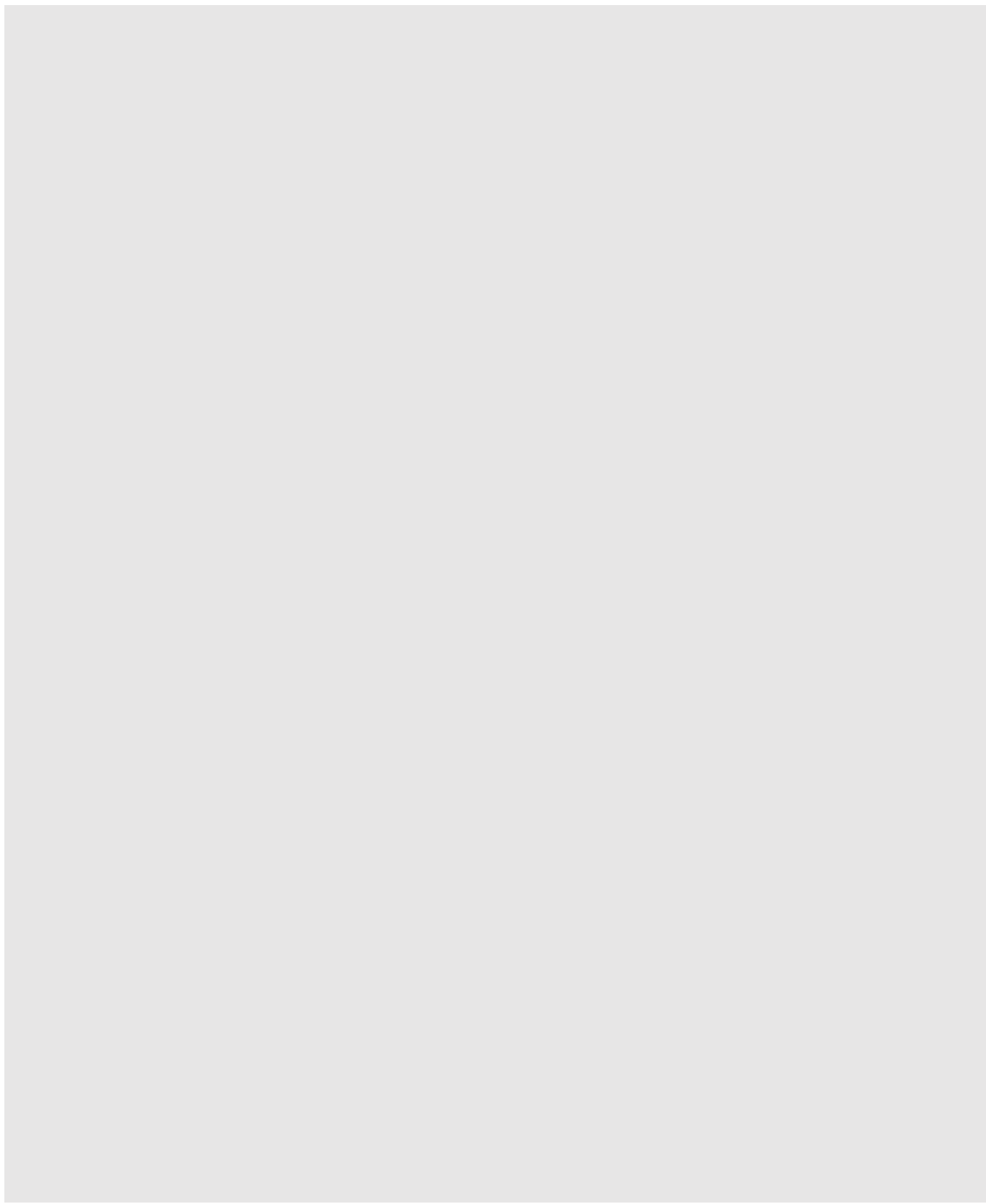
	31.12.2019	31.12.2018
Tilskudd til finansielle foretak	5 032 538	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	5 032 538	0

Del A – Forskjellen mellom avregning og mellomværende med statskassen

	31.12.2019	31.12.2019	
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	-1 500	-1 500	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	-1 500	-1 500	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-669 413	0	-669 413
Skyldig skattetrekk	-1 175 554	-1 175 554	0
Skyldige offentlige avgifter	-33 769	-33 769	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
Sum	-1 878 736	-1 209 323	-669 413
Sum	-1 880 236	-1 210 823	-669 413

Vedlegg

Tabell 1: Registreringsskjema for tilstandsrapportering (kjønn)

		Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær		Tiltak 1		Tiltak 2	
		M%	K%	Total(N)	M (kr/%)	K (kr/%)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	I år	57,14	42,86	35	624.304	624.397	20	26,7	25	33,3	100	0	0,2	4,2	0	0	0	0
	I fjor	60,71	39,29	28	677.095	718.419	0	0	0	0	100	0	4,43	6,64	0	0	0	0
Toppledelse (Eks. ekspedisjonssjef/ direktør)	I år	100	0	1	1.195.000	0	VEILEDNING TIL TABELLEN Stillingsnivåer: Når det gjelder kjønnsbalanse og lønn, er det viktig å se hvordan dette kan variere på ulike nivåer i virksomheten. Akkurat hvilke kategorier av stillinger som benyttes er opp til hver enkelt virksomhet. Kategorier av "likeverdig arbeid" skal benyttes. Som en tommelfingerregel bør oversikten skille mellom ledelse og mellomledelse, høyere og lavere saksbehandlere / fagarbeidere samt en kategori for administrativt personale. Det bør spesifiseres hvem som inngår i kategoriene dersom det er uklart (for eksempel mellomledelse). Kjønnsbalanse: For å få en nyttig oversikt, er det viktig å se på andelen av hvert kjønn på hvert nivå. Samtidig er det viktig at antallet totalt på hvert nivå oppgis for å kunne se hvor store grupper det er snakk om. Det er plass til å fylle ut tall både for det året det rapporteres for ("i år") og forrige år ("i fjor") for å se på utviklingen. Lønn: Månedsfortjeneste pr. heltidsekivalent. Gjennomsnittet for menn og kvinner på ulike nivåer gir mest informasjon. Eventuelt kan kvinners lønn i % av menns lønn på hvert nivå oppgis. (eks. Menn 100%, Kvinner 85%). Deltid: Andelen av hvert kjønn som arbeider deltid. Ansettelse: Andelen av hvert kjønn som har midlertidig ansettelse. Foreldrepermisjon: Andelen av totalt foreldrepermisjonsuttak som benyttes av hvert kjønn. Sykefravær: Sykefraværsprosent for hvert kjønn. Legemeldt fravær. Tiltak 1: Dersom det er gjort personalpolitiske tiltak som for eksempel lederutvikling, kompetanseheving eller seniortiltak, er det viktig å rapportere hvordan menn og kvinner benytter seg av tiltaket. De to viktigste tiltakene bør rapporteres.											
	I fjor	100	0	1	1.158.000	0												
Mellomledelse (Eks avdelingsledere)	I år	0	100	4	0	898.098												
	I fjor	0	100	4	0	859.375												
Kategori 1 (eks. seniorrådgiver)	I år	61	39	18	709.228	649.394												
	I fjor	65	35	17	699.052	649.046												
Kategori 2.(eks rådgiver)	I år	100	0	2	545.706	0												
	I fjor	75	25	4	561.911	570.828												
Kategori 3.(eks. 1. konsulent)	I år	100	0	2	512.656	0												
	I fjor	100	0	2	488.656	0												
Kategori 4.(eks konsulent /sekretær)	I år	50	50	8	408.600	408.600												
	I fjor	0	0	0	0	0												
Evt. timelønne i virksomheten	I år	0	0	0	0	0												
	I fjor	0	0	0	0	0												

